

Primăria Orașului Căușeni

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013 - 2020

USAID
DIN PARTEA POPORULUI AMERICAN

Proiectul de Susținere a Autorităților
Locale din Moldova

Acest document a fost realizat cu suportul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) în cadrul Proiectului de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP), cu asistența experților Institutului de Dezvoltare Urbană (IDU). Opiniile autorilor exprimate în acest document nu reflectă în mod obligatoriu viziunile Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare (USAID) sau ale Guvernului SUA.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

CUPRINS:

Nr d/o	Denumire	Pag
	Introducere	5
	Cadrul strategic Causeni	6
I	Necesități și priorități de dezvoltare a orașului	9
1	Potențialul socio-uman	11
1.1	Resurse umane	11
1.1.1	<i>Dinamica numărului populației</i>	11
1.1.2	<i>Caracteristici ale aspectelor demografice</i>	12
1.2	Caracteristica grupurilor de persoane vulnerabile	12
1.2.1	<i>Populația săracă</i>	12
1.2.2	<i>Persoane cu dizabilități</i>	13
1.2.3	<i>Minorități etnice/lingvistice</i>	13
1.2.4	<i>Minorități religioase</i>	13
1.2.5	<i>Victime/supraviețuitori ai violenței în familie</i>	14
1.2.6	<i>Persoane în etate</i>	14
1.3	Forța de Muncă	15
1.3.1	<i>Aspecte ocupaționale</i>	15
1.3.2	<i>Migrația forței de muncă</i>	15
1.3.3	<i>Preocupări pentru drepturile omului</i>	15
1.4	Servicii Sociale	16
1.4.1	<i>Instituțiile de învățământ</i>	16
1.4.2	<i>Cultura</i>	17
1.4.3	<i>Ocrotirea sănătății</i>	17
1.4.4	<i>Protecția socială</i>	18
1.4.5	<i>Serviciile sociale</i>	18
1.4.6	<i>Culte</i>	19
1.5	Concluzii	19
2	Infrastructura energetică	20
2.1	Cadru general	20
2.2	Cadru legal	25
3	Economia Locală	26
3.1	Mediul de afaceri	26
3.2	Sectorul Agricol	27
3.3	Servicii	30
3.3.1	<i>Serviciile financiare</i>	30
3.3.2	<i>Comerțul</i>	30
3.4	Infrastructura	30
3.4.1	<i>Apă canalizare</i>	31
3.4.2	<i>Servicii de telecomunicații</i>	32
3.4.3	<i>Sistemul de gazificare</i>	33
3.4.4	<i>Serviciile de transport auto de pasageri</i>	33
3.4.5	<i>Rețeaua drumurilor</i>	33
3.4.6	<i>Fondul locativ</i>	34
3.4.7	<i>Zone de agrement</i>	34
3.4.8	<i>Potențialul cultural-turistic</i>	34
3.4.9	<i>Accesul la infrastructură</i>	35
3.5	Concluzii	35
4	Starea Mediului Ambient	36
4.1	Resurse Naturale	36
4.1.1	<i>Resurse funciare</i>	36
4.1.2	<i>Flora și fauna</i>	36
4.1.3	<i>Resurse naturale</i>	36
4.2	Factori de Poluare a Mediului	37
4.3	Zone critice privind deteriorarea calității mediului pe teritoriul raionului	39
4.4	Concluzii	40

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Nr d/o	Denumire	Pag
5	Capacitate Instituțională	41
5.1	Management Administrativ	41
5.2	Reprezentarea și participarea politică	44
5.3	Transparența decizională și participarea cetățenească	45
5.4	Societate Civilă	46
5.5	Finanțe Publice	46
5.6	Concluzii	48
II	Cadrul general al Strategiei	49
6.1	Viziunea	49
6.2	Misiunea	49
6.3	Valorile Strategiei	49
6.4	Obiective Strategice	50
III	Cadrul operațional al Strategiei	50
7.1	Obiectiv Strategic 1	50
7.2	Obiectiv Strategic 2	51
7.3	Obiectiv Strategic 3	52
7.4	Obiectiv Strategic 4	52
7.5	Obiectiv Strategic 5	53
IV	Implementarea și Monitorizarea Strategiei	53
8.1	Etape de Implementare	53
8.2	Monitorizarea Strategiei	54
8.2.1	<i>Cadrul instituțional de monitorizare</i>	54
8.2.2	<i>Raportarea și Indicatorii de monitorizare</i>	55
8.3	Riscuri și Impedimente de Implementare	59
V	Planul de acțiuni	60
9.1	Obiectiv Strategic 1	60
9.2	Obiectiv Strategic 2	63
9.3	Obiectiv Strategic 3	66
9.4	Obiectiv Strategic 4	67
9.5	Obiectiv Strategic 5	68
	Abrevieri	69
	Echipa de lucru	70
	Anexe	72

Introducere

Cu suportul Proiectului pentru susținerea autorităților publice locale (LGSP), finanțat de către Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), Strategia de dezvoltare socio-economică a or. Căușeni a fost actualizată și completată la capitolele „Infrastructura energetică”, „Consolidarea capacităților cadrului instituțional” și „Cadrul strategic Căușeni”.

Strategia de dezvoltare socio-economică a or. Căușeni (SDSE) reprezintă un instrument participativ, ce are drept scop asigurarea progresului economic, echitabil pe plan social, protejând, în același timp, resursele și mediul pentru generațiile viitoare. Este un demers pe termen lung, un proiect de viitor.

SDSE este fundamentată pe o analiză relevantă a stării existente a comunității. Această analiză a resurselor de care dispune orașul va releva punctele tari și punctele slabe ale localității și mediului ei, oportunitățile de dezvoltare și posibilele riscuri ce trebuie evitate sau minimalizate.

Este important, de asemenea, că obiectivele definite se încadrează în perspectivele de dezvoltare cuprinse în planurile de dezvoltare raional, regional și național.

Scopul acestui program este de a înzestra autoritatea publică locală cu un document de planificare a creșterii social-economice, de dezvoltare a capitalului uman și de susținere a unui mediu ambiant sănătos în cuprinsul orașului.

În acest context este foarte important să remarcăm că orașul Căușeni are resursele, capacitățile, potențialul economic, uman, administrativ, asociativ și o infrastructură avantajoasă (intersecția principalelor comunicații de transport auto și feroviar) pentru a se impune să devină un important centru de dezvoltare în regiune.

Metodologia de lucru respectă logica elaborării oricărei strategii:

- 1) Diagnosticul teritoriului, bazat pe datele existente și realizat cu implicarea responsabililor pe domenii. Această analiză, ce conține o dimensiune tematică dar și una integrată, a servit drept material de lucru grupului de lucru format din oraș.
- 2) Analiza SWOT evidențiază punctele forte și dimpotrivă slabe, oportunitățile și riscurile rezultate din diagnosticul teritoriului.
- 3) Strategia propriu-zisă conține obiectivele generale și specifice de dezvoltare. Acestea sunt măsurabile în termeni de timp, relevanță și rezultate concrete.
- 4) Planul operațional conține acțiunile concrete de întreprins pentru atingerea obiectivelor specifice de dezvoltare stabilite în Strategie.

Principalele etape ale procesului de elaborare a Strategiei

1.	Discuții cu administrația orașului cu privire la planul preliminar de lucru	Vizita de informare la administrația orașului în scopul stabilirii contactelor inițiale și familiarizării acestora cu metodele și termenii procesului de planificare participativă.
2.	Constituirea grupului de lucru	Creat și instituționalizat prin dispoziția primarului or. Căușeni, care își asumă responsabilitatea pentru elaborarea planului strategic, precum și coordonarea activităților de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a orașului. Acest grup este format din reprezentanți care dețin pregătirea necesară, ai actorilor locali implicați în procesul de elaborare a Strategiei.

Principalele etape ale procesului de elaborare a Strategiei		
3.	Identificarea actorilor locali care vor fi implicați în procesul de elaborare a Strategiei	Pe lângă reprezentanți ai administrației orașului, la elaborarea Strategiei sunt implicați și reprezentanți ai sectorului privat și ai cetățenilor localității (APL-uri, ONG-uri, organizații comunitare și grupuri de interese din sectorul privat, alții). Strategia de Dezvoltare este elaborată în parteneriat și cu participarea tuturor actorilor locali cărora li se adresează.
4.	Identificarea viziunilor actorilor locali	Aceste viziuni se referă la aspectele prioritare care trebuie abordate și a beneficiilor care pot fi obținute ca urmare a implementării Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică Locală.
5.	Procesarea datelor profilului orașului	Procesate datele colectate ce țin de necesități și priorități de dezvoltare a orașului pentru ultimii 3-5 ani: potențialul socio-uman, economia locală, starea mediului ambiant, capacitatea instituțională.
6.	Crearea și întrunirile focus-grupurilor	Create 5 focus-grupuri. Identificarea celor mai grave probleme comunitare care urmează să fie soluționate, cu participarea a cîte 10-15 persoane din diferite domenii: 1. funcționari publici și aleși locali, 2. conducători ai instituțiilor publice și sociale, 3. ONG-uri, 4. grupul vulnerabil, 5. specialiști din diverse domenii de activitate. Toate actele (procese verbale ale focus-grupurilor) completate și analizate.
7.	Elaborarea propriu-zisă a Strategiei	Această etapă s-a realizat prin parteneriat între prestatorul serviciului și grupul de lucru.
8.	Stabilirea planului de acțiuni	Rezultatul acestei etape este inventarierea și prioritizarea acțiunilor necesare a fi implementate pentru îndeplinirea obiectivelor. Baza de date cuprinde acțiunile de întreprins, bugetul estimativ, posibile surse de finanțare și durata. Acțiunile sunt redată în funcție de prioritatea lor.
9.	Supunerea dezbaterii publice și aprobării la ședința Consiliului Orășenesc	Această etapă include organizarea dezbaterilor publice pe marginea conținutului planului strategic. Ca activitate finală planul strategic este aprobat în cadrul ședinței Consiliului Orășenesc Căușeni.

Cadrul strategic Căușeni

Scopul general al dezvoltării durabile este îmbunătățirea vieții oamenilor și asigurarea condițiilor necesare pentru ca oamenii să se poată realiza la întregul lor potențial.

Dezvoltarea durabilă este „dezvoltarea ce asigură nevoile prezentului fără a compromite capacitatea viitoarelor generații de a-și asigura propriile nevoi” (Raportul Comisiei Mondiale cu privire la Mediu și Dezvoltare, Raportul Brundtland 1987).

Principalele obiective ale dezvoltării durabile sunt:

- o dezvoltare economică sănătoasă, bazată pe transformări structurale;
- distribuirea la nivelul întregii populații a beneficiilor dezvoltării economice;
- realizarea unei guvernări eficiente prin dezvoltarea unui sistem politic care să asigure respectarea drepturilor și libertăților oamenilor;
- implementarea unei politici economice consistente cu apărarea mediului inconjurător.

Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Căușeni 2012 – 2020 se încadrează într-o abordare strategică la nivel raional, regional, național, european și internațional.

La nivel internațional, pentru perioada 2000 – 2015 au fost asumate de către 190 de țări la Summitul Națiunilor Unite din 2000, 8 obiective de dezvoltare ale mileniului, și anume:

- Eradicarea sărăciei extreme și a foametei
- Asigurarea educației primare
- Promovarea egalității de șanse și încurajarea femeii
- Reducerea mortalității infantile
- Îmbunătățirea sănătății maternale
- Combaterea sidei, malariei și a altor boli
- Asigurarea sustenabilității de mediu
- Dezvoltarea unui parteneriat global pentru dezvoltare

Pentru perioada post 2015 se desfășoară un proces intens de consultare publică la nivel internațional pentru redefinire a obiectivelor de dezvoltare, în condiții de reconfirmare a drepturilor cetățenilor la o dezvoltare durabilă și de recunoaștere a limitelor.

La nivelul Uniunii Europene, s-a stabilit încă din 1997 că dezvoltarea durabilă reprezintă un obiectiv fundamental, iar din 2001 este asumată Strategia de Dezvoltare Durabilă la nivelul Uniunii (revizuită periodic).

În 2010 a fost adoptată la nivelul Uniunii Europene Strategia Europa 2020 – o strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, care propune trei priorități de dezvoltare care se susțin reciproc:

- creștere inteligentă: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
- creștere durabilă: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
- creștere favorabilă incluziunii: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

Uniunea Europeană a stabilit cinci obiective majore care urmează să fie îndeplinite până în 2020 privind:

- ocuparea forței de muncă
- inovarea
- educația
- incluziunea socială
- mediul/energia

La nivelul Republicii Moldova există Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, în vigoare din 2012, care este edificată pe următoarele priorități de dezvoltare:

- Racordarea sistemului educațional la cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii productivității forței de muncă și majorării ratei de ocupare în economie.
- Investiții publice în infrastructura de drumuri naționale și locale în scopul diminuării cheltuielilor de transport și sporirii vitezei de acces.
- Diminuarea costurilor finanțării prin intensificarea concurenței în sectorul financiar și dezvoltarea instrumentelor de management al riscurilor.
- Ameliorarea climatului de afaceri prin optimizarea cadrului de reglementare și prin aplicarea tehnologiilor informaționale în serviciile publice destinate mediului de afaceri și cetățenilor.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

- Diminuarea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice și utilizarea surselor regenerabile de energie.
- Sustenabilitatea financiară a sistemului de pensii întru asigurarea unei rate adecvate de înlocuire a salariilor.
- Sporirea calității și eficienței actului de justiție și combaterea corupției întru asigurarea echității pentru toți cetățenii.

Mai sunt de menționat câteva documente strategice cu impact asupra dezvoltării durabile a localităților, ex: Relansăm Moldova, Strategia Națională de Descentralizare, Strategia de aprovizionare cu apă și canalizare a Republicii Moldova, Strategia de dezvoltare a cercetării – inovării până în anul 2020: Moldova cunoașterii, Strategia Energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova "Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare" 2011 – 2014, Programul național de asigurare a securității ecologice pentru anii 2007-2015, Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii.

La nivel regional, Legea 438/2006 privind dezvoltarea regională a Republicii Moldova definește principalele obiective și principii, stabilește cadrul instituțional și instrumentele de planificare a dezvoltării regionale.

Strategia de Dezvoltare Regională Sud 2010-2016, actualizată în anul 2012 are ca obiective specifice:

- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii publice, pentru ridicarea nivelului atractivității investiționale și oferirea condițiilor mai bune de trai populației RDS.
- Dezvoltarea potențialului economic al RDS pentru sporirea gradului de ocupare a forței de muncă și reducerea migrației populației.
- Îmbunătățirea și protejarea mediului natural cuprins de RDS, vizînd gestionarea corespunzătoare a deșeurilor, protejarea habitatelor naturale, dezvoltarea surselor alternative de energie și protecția împotriva dezastrelor naturale.
- Dezvoltarea potențialului turistic, prin modernizarea, reabilitarea infrastructurii turistice și culturale și promovarea atractivității turistice.
- Eficientizarea energetică a clădirilor publice și valorificarea surselor de energie regenerabilă, pentru minimalizarea costurilor de întreținere și protejarea mediului înconjurător.
- Susținerea localităților cu potențial de creștere și excluderea marginalizării zonelor defavorizate.
- Încurajarea regionalizării serviciilor de utilități publice prin susținerea cooperării intercomunitare și dezvoltarea parteneriatelor de prestări servicii de calitate în regiune.
- Dinamizarea cooperării transfrontaliere și euroregionale în contextul dezideratului de integrare europeană prin stabilirea de parteneriate între colectivitățile locale din regiunile de frontieră și implementarea de proiecte comune în regiune.

La nivel raional este de menționat Strategia de Dezvoltare Durabilă a Raionului Căușeni, 2012-2022, care are ca obiective strategice:

- Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice și sociale.
- Dezvoltarea unei economii diversificate.
- Dezvoltarea turismului prin valorificarea potențialului turistic local.
- Protecția mediului și îmbunătățirea calității vieții.
- Dezvoltarea resurselor umane și consolidarea capacităților administrative.

Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a orașului Căușeni 2013-2020 se integrează în abordarea strategică generală de dezvoltare durabilă a zonei.

I. Necesități și priorități de dezvoltare a or. Căușeni

Date Generale, Scurt Istoric

Denumirea:	Căușeni
Anul și data atestării	1455
Poziția geografică	Sud-Est Republicii Moldova
Suprafața totală	8317 ha
Numărul de locuitori	18000 locuitori
Rețeaua stradală	70 km
Primarul orașului	Grigore REPEȘCIUC

Istoria orașului Căușeni este strâns legată de cea a sudului Basarabiei, de la Imperiul Roman. După cuceririle romane împăratul Traian ridică pe teritoriul actualului oraș un val de apărare, menirea căruia era de a proteja hotarele imperiului de invaziile barbare. În istorie acest dig de apărare a rămas cu denumirea Valul lui Traian. Cu aceeași denumire a fost numit și un cartier al orașului Căușeni.

Prima atestare documentară a localității datează din secolul al XV-lea, anul 1455. Într-un document scris în limba slavonă este pomenită localitatea Cheșenăul Roșu. Într-o scrisoare a domnitorului Petru Rareș din 1535 este menționată o localitate de lângă râul Botna, numită Marele Cheșenău.

În 1535 turcii au ocupat 12 sate din Moldova, inclusiv și Cheșenăul Roșu, căruia i-au schimbat denumirea în Căușeni. Tot aici turcii au dezlocat și marele stat major al oștirilor hanului Crimeii. În sec. XVI această localitate este menționată ca târg, adică oraș comercial. În această perioadă orașul devine și reședință a Hanului Crimeii.

În anul 1710 regele Suediei Carol al XII-lea, aflându-se în cetatea Bender, trimite o misiune diplomatică spre est, calea acesteia trece prin Căușeni. În 1711 călătorul La Motroy se află câteva zile la Căușeni, fixînd în notițele sale că majoritatea populației este alcătuită din moldoveni, tătari, armeni, perși, evrei.

În 1733 hanul Crimeii Caplan Ghirei vine în Căușeni cu armata sa. Expediția avea ca destinație Polonia, unde după moartea regelui August începuse lupta pentru tron. În anul 1768 Chirim Ghirei adună la Căușeni armatele pentru ai alunga pe ruși din stepă. Ofensiva lui Chirim Ghirei spre hotarele rusești începe în 1769.

Pe la mijlocul anilor '60 ai sec. XVIII la Căușeni se află una din reședințele mitropolitului Proilaviei, cu aportul căruia se restaurează Biserica Adormirea Maicii Domnului.

Pe parcursul războaielor ruso-turcești din 1768, 1787 și 1790 Căușeniul devine bastionul trupelor turcești. De aici turcii organizau atacurile cotra armatei rusești. Pînă la urmă în rezultatul multiplelor războaie Căușeniul este devastat și ars din temelii. Fostele case și castele au fost transformate în scrum și ruine.

În anii 1806-1812 localitatea devine capitala Bugeacului.

După semnarea tratatului de pace de la București la 1812 Basarabia este anexată la imperiul rus. Orașul Căușeni în 1829 devine centru regional. Ceva mai târziu după 1918 odată cu unificarea României orașul devine centru de putere. Datele din 1923 atestă că localitatea era împărțită în Căușeni vechi-sat și Căușeni noi-tîrg. În perioada interbelică în Căușenii Noi locuiau peste 5 mii de oameni, case de locuit erau în număr de 1051. Tot aici funcționau 2 cooperative, o carieră de piatră, moară cu aburi și de vînt, 38 de brutării, o fîntînă arteziană 4 școli primare mixte, o școală primară evreiască, o grădiniță de copii. În Căușenii Vechi erau 318 case, 1491 de locuitori, 3 mori de vînt, o cooperativă, o bancă publică, 3 fierării, o școală primară mixtă.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

După semnarea pactului Molotov-Ribentrop Basarabia este anexată în 1940 la URSS. În timpul celui de-al doilea Război Mondial, dar și din cauza deportărilor, a foametei organizate în 1946-1947 numărul locuitorilor în Căușeni a scăzut simțitor. Conform statisticilor la 1949 în Căușeni locuiau doar 3784 de oameni.

În perioada sovietică a fost atestată o dezvoltare economică și socială.

La 11 noiembrie 1940 Căușeniul devine centru raional, 1965-oraș, iar la 1998 obține statut de municipiu. În prezent Autoritatea Publică Locală - Primăria este a orașului Căușeni.

1. Potențialul socio-uman

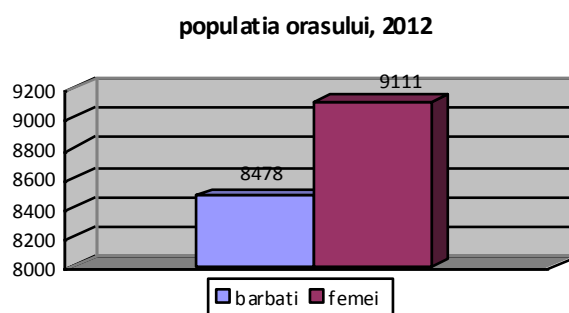
1.1 Resurse umane

1.1.1 Dinamica numărului populației

Populația totală a or. Căușeni la 01.01.2012 constituie 17.589 persoane. Structura populației pe sexe este reprezentată de 9111 femei și 8478 bărbați, numărul femeilor fiind mai mare decât numărul bărbaților cu 633 persoane, respectiv 3,6%.

La 01 ianuarie 2012, raportul după gen al populației localității este de 48,2 % bărbați la 51,8% femei. Diferența de genuri din 2009 până în prezent este în continuă scădere pentru categoria bărbați.

Numărul populației orașului deține o pondere de 19,73% din totalul populației raionului Căușeni (89140 locuitori).

În componența populației or. Căușeni, ponderea cea mai mare o dețin persoanele cu vârsta cuprinsă între 18 – 60 ani, de 59,8%. Acest fapt este favorabil pentru implicarea categoriei date apte de muncă în dezvoltarea locală.

Din totalul de 6120 de familii existente în oraș, 399 sunt familii sărace, în conformitate cu datele prezentate de Direcția Asistență Socială. Această categorie a populației se confruntă cu probleme economice grave, cum ar fi: lipsa de surse financiare pentru procurarea lemnului și a carburanților de foc, pentru acoperirea coșului minimal de consum și cei mai mulți dintre ei necesită acordarea ajutoarelor materiale. Efectiv această stare de lucruri nu diferă mult de la un an la altul.

În ultimii ani a crescut numărul persoanelor cu dizabilitate: 765 persoane. Această categorie a populației se confruntă cu probleme economice grave. Deși pensiile au fost majorate, acestea nu acoperă coșul minimal de consum și cei mai mulți dintre ei necesită acordarea ajutoarelor materiale.

Situația social-economică și nivelul de trai scăzut au influențat negativ asupra nivelului de trai al populației.

Tabelul 1-1 Structura populației

1	Populația orașului:	Bărbați: 8478	Femei: 9111	Total: 17589
	Printre aceștia:			
	- De vârstă preșcolară (1-6 ani), care frecventează instituțiile preșcolare	575	540	1115
	- 6 (7) -18 ani (de vârstă școlară)	1480	1640	3120
	<i>Dintre aceștia elevi în clasele 1-4</i>	425	490	915
	<i>Dintre aceștia elevi în clasele 5-9</i>	630	645	1275
	<i>Dintre aceștia elevi în clasele 10-12</i>	390	538	930
	- 18 - 34 ani			6570
	- 35 - 60 ani			3954
	- Persoane cu dizabilități (invalidi)			765
	- Persoane sărace (în conformitate cu Direcția de Asistență Socială)			3257

1	Populația orașului:	Bărbați: 8478	Femei: 9111	Total: 17589
2				Total
	Numărul de familii:			6120
	Dintre acestea:			
	- Sărace (în conformitate cu Direcția de Asistență Socială)			399
3	Numărul de gospodării			5870

1.1.2 Caracteristici ale aspectelor demografice

Structura după vârste a populației se prezintă, pentru anul 2011, ca una favorabilă (pentru prezent), deoarece grupele de vârstă cele mai reprezentative constituie populația activă, dar poate deveni defavorabilă pentru perioade mai extinse (medii și de lungă durată), unde se preconizează o îmbătrânire a populației. Această situație este cauzată de faptul că prima grupă mare de vârstă (0-14 ani) care va asigura completarea contingentului populației active din punct de vedere economic este în stagnare. Or. Căușeni se va confrunta în următorii 5 ani cu o sporire a procesului de îmbătrânire a populației, care va determina o presiune demografică în descreștere. Asemeni, Republica Moldova se confruntă la nivel global cu un proces de îmbătrânire demografică, datorat în principal scăderii natalității care a determinat reducerea absolută și relativă a populației tinere (0-14 ani). Astfel că, creșterea numărului locuitorilor în vârstă de peste 60 ani, care constituie cca 20% din totalul populației, relevă că orașul intră în categoria localităților cu tendințe de îmbătrânire a populației.

Numărul populației începând cu anul 2009 se menține în creștere, în mediu cu 15%. În anul 2009 natalitatea a înregistrat cel mai mare număr de copii născuți – 228 și au decedat 192 persoane, pe când în anul 2011 s-au înregistrat 215 copii născuți și respectiv 185 cazuri de deces în rândul populației.

Tabelul 1-2 Natalitatea, mortalitatea, pers

Anul	Născuți	Decedați
2007	215	226
2008	207	223
2009	228	192
2010	210	194
2011	215	185

Sursa: Primăria or. Căușeni

1.2 Caracteristica grupurilor de persoane vulnerabile

1.2.1 Populația săracă

Categoria populației sărace în or. Căușeni pentru anul 2012 constituie 3257 persoane, respectiv 18,5% din numărul total al locuitorilor orașului, ponderea cea mare o dețin femeile, urmași de bărbați și copiii.

Principalele cauze ale săraciei sunt specifice majorității localităților din republică: venitul familiei nu corespunde cheltuielilor elementare de întreținere, salariile și pensiile sunt mizere, iar lipsa locurilor de muncă în oraș și mai mult înrăutățesc situația.

Un număr de 399 de gospodării sunt conduse de categoria săracă a populației.

Comparativ cu multe localități din republică rata sărăciei este înregistrată a fi mare, constatăm un nivel de trai departe de a fi numit decent.

1.2.2 Persoane cu dizabilități

Numărul de persoane cu grad de invaliditate este considerat a fi mediu și constituie 765 persoane, respectiv 4,3% din populație. Majoritatea lor sunt cu dizabilități fizice, ponderea constituind femeile.

Lipsa de acces pentru scaune cu rotile la unele instituții publice, magazine crează obstacole pentru obținerea unor servicii elementare. Condițiile sanitar-igienice în care traiesc persoanele cu dizabilități sunt nesatisfăcătoare. Indemnizațiile pe care le primesc, media indemnizației pe localitate este de 250 lei lunar, nu acoperă nici strictul necesar de cheltuieli. Majoritatea sunt în incapacitate de muncă. De menționat că asistenții sociali sunt receptivi la necesitățile lor și autoritatea locală se implică după posibilitate în soluționarea problemelor lor.

Procesul de incluziune a acestora în societate este în derulare, deoarece vizează schimbarea unei mentalități, și este unul de durată și care trebuie abordat prin activități constante și consecvente.

Motivul pentru care persoanele cu dizabilități nu se bucură de acces comun, cu celelalte persoane, la spațiul public este pentru că acestora nu le este oferită o distribuție uniformă în societate, ci sunt sprijinite doar de anumite instituții.

1.2.3 Minorități etnice/lingvistice

Minoritățile etnice sunt reprezentate de 2920 persoane, respectiv 16,6% din totalul populației.

Fiecare dintre reprezentanții minorităților etnice formează familii locale împreună cu un membru din comunitate. Reprezentanții sus numiți în comunitate vorbesc limba română (poseda grad diferit de cunoaștere) sau limba rusă, se implică și beneficiază de toate serviciile comunității la egal cu toți ceilalți membri.

Tabelul 1-3 Minorități etnice/lingvistice

Minorități etnice	Bărbați aparținând minorităților etnice	Femei aparținând minorităților etnice
Moldoveni/Români	14669	83.4
Ucraineni	950	5.4
Ruși	1512	8.6
Gagauzi	88	0.5
Bulgari	263	1.5
Evrei	5	0.03
Polonezi	5	0.02
Romi	9	0.05
Altele	88	0.5
Total	17589	100

1.2.4 Minorități religioase

Cu privire la minorități religioase, populația or. Căușeni este constituită cca 96,5% din creștini ortodocși, care frecventează cu regularitate, în proporție de 30% cele 3 biserici creștin-ortodoxe din oraș.

Biserici:

- Biserica Sfinții Impărați Constantin și Elena - datare din anul 1829, este o biserică din piatră care a fost construită în partea din sud-est a orașului, pe o muchie de deal. Semnificația patrimonială este națională și artistică. Biserica a fost restaurată între anii 1993-1997.

- Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel – edificiul este situat în centrul orașului, nu departe de Biserica veche Adormirea Maicii Domnului. Semnificație patrimonială locală, artistică.
- Biserica Adormirea Maicii Domnului - semnificație patrimonială internațională, artistică, istorică - se cere restaurarea integrală și valorificarea multilaterală a edificiului.

Ca minoritate religioasă pe teritoriul localității conviețuiesc cca 3,5% din populație: persoane de religie baptistă, subotnici, martorii lui Iegova.

În localitate nu au fost înregistrate conflicte religioase, nu s-au remarcat fapte de discriminare, mulți din ei fiind antrenați în instituțiile publice și se implică în procesul decizional local.

1.2.5 Victime/supraviețuitori ai violenței în familie

Termenul de „violența în familie” în majoritatea cazurilor este acceptat ca o normă de viață, femeile nu constientizează gravitatea problemei. Cu regret această situație poate fi atribuită pentru majoritatea comunităților din republică.

Principalele cauze ale violenței în familie o serveste sărăcia, alcoolismul, neocuparea în câmpul muncii. Nedecararea violenței în familie este rezultat al fricii, rușinii, lipsei de informare cu privire la drepturile omului și la serviciile existente, oferite gratis de organele naționale, susținătoare în acest domeniu. De menționat ca fenomenul migrațional care a lasat multe familii cu unul din soți „a contribuit” la scăderea numărului de cazuri de violență.

1.2.6 Persoane în etate

Persoanele în etate reprezintă una din cea mai vulnerabilă categorie socială existentă în localitate, majoritatea dintre care trăiesc în sărăcie. Cu regret este evidentă îmbătrânirea populației, ca rezultat al scăderii natalității și migrației tinerilor. Persoanele în etate reprezintă 4,7% din populație, dintre care 68,8% sunt femei, iar 44% sunt singure. 22 persoane au vîrsta cuprinsă între 80-84 ani și 10 persoane cu vîrsta de peste 85 de ani.

Raportul dintre oamenii în etate și populația ocupată este de 1/1,3. O atenție deosebită acordă lucrătorii asistenței sociale persoanelor care beneficiază de serviciile secțiilor de ajutor social la domiciliu.

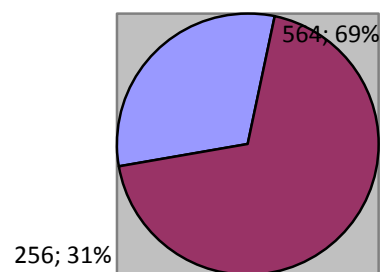
Tabelul 1-4 Persoane în etate

Total persoane în etate	Femei în etate	Persoane singure în etate
820	564	360

Această categorie a populației se confruntă cu probleme economice grave, cum ar fi: lipsa de surse financiare pentru procurarea lemnului și a carburanților de foc. Deși pensiile au fost majorate, acestea nu acoperă coșul minimal de consum și cei mai mulți dintre ei necesită acordarea ajutoarelor materiale. Efectiv această stare de lucruri nu diferă mult de la un an la altul.

Situația social-economică și nivelul de trai scăzut au influențat negativ asupra nivelului de trai al populației. În general populația orașului se confruntă de următoarele problemele: starea economică precară, lipsa locurilor de muncă, sporul

persoane in etate, 2011

■ barbati in etate ■ femei in etate

natural scăzut, pensii mici, potențialul redus al administrației publice locale de a ajuta categoriile social-vulnerabile.

1.3 Forța de Muncă

1.3.1 Aspecte ocupaționale

Situația pe piața muncii este o problemă majoră, existând un decalaj între cerere și oferta forței de muncă, o insuficientă creștere de noi locuri de muncă, un nivel scăzut de remunerare a muncii și un nivel mediu al profesionalismului și experienței de muncă a celor instruiți în instituțiile de învățământ.

Numărul de șomeri aflați în evidență pentru anul 2011 la nivelul orașului Căușeni este de 493 persoane, din care 266 sunt femei, reprezentând 54%. Numărul șomerilor este în creștere cu 3% față de anul 2007, în special pentru categoria femei.

Tabelul 1-5 Numărul populației angajată în muncă, pers

Anul	2007	2011
Total	479	493
bărbați	225	227
femei	254	266

Având în vedere numărul mare al șomerilor înregistrați este necesară organizarea și desfășurarea târgurilor de muncă pentru a veni în sprijinul șomerilor în vederea găsirii unui loc de muncă.

Din lipsa unui proces de dezvoltare a situației social-economice locale se atestă lipsa locurilor vacante de muncă în toate sectoarele economiei.

1.3.2 Migrația forței de muncă

Fluctuațiile la nivelul evoluției populației sunt o consecință a migrației, în special a tinerilor apti de muncă, în căutarea unor locuri de muncă mai bune și a unui mod de viață mai atractiv. Acesta reprezintă un caz particular, atribuindu-se persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 39 de ani.

Migrația inversă este specifică populației cu vârsta de 40 de ani și peste 40 de ani și este determinată de lipsa veniturilor sau a veniturilor insuficiente pentru asigurarea unui trai decent. În termeni generali, este vorba despre persoane disponibilizate, care nu au reușit să se recalifice, fiind forțate să revină în zonă și să desfășoare diferite activități de subsistență.

Migrația externă are și importante efecte pozitive la nivelul economiei: intrări de resurse financiare importante, schimbarea mentalității și a deschiderii spre modernizare.

În consecință, însă, toate lasă un impact semnificativ asupra unui așa fenomen specific de lungă durată ce afectează și orașul Căușeni ca "îmbatrânirea populației".

1.3.3 Preocupări pentru drepturile omului

Numărul de șomeri oficial înregistrați este doar cu 14 persoane în creștere în anul 2011 față de anul 2007.

În or. Căușeni angajări neformale sunt, majoritatea sunt cu caracter sezonier. Locuri de muncă unde populația se angajează neoficial sunt: acordarea servicii transport / confecționare / comerț / frizerie / reparații / construcții / servicii de specialitate / angajarea cu ziua la proprietari de terenuri mici agricole, s.a.

Principalii furnizori de servicii de ocupare a forței de muncă în cadrul comunității sunt instituțiile de învățământ, instituții de menire social-culturală, primăria, întreprinderile din comerț și producere, persoane individuale, ș.a.

1.4 Servicii Sociale

Efectele dureroase ale proceselor de transformare petrecute în ultimii ani s-au resimțit în sfera socială și mai mult pentru populația inaptă de muncă. Cele mai afectate categorii de populație sunt pensionarii, bolnavii cronici, invalizii și familiile cu mulți copii întreținuți de un singur părinte.

Susținerea persoanelor defavorizate este sarcina primordială a autorităților publice. Una din oportunități în acest sens este acordarea ajutoarelor sociale. Asistență socială persoanelor în dificultate din oraș este acordată și prin intermediul cantinei sociale, centrului de asistență pentru copiii aflați în dificultate. Asistență socială este oferită gravidelor și mamelor cu copii de până la trei ani, aflate în dificultate de către Centrul Maternal "Pro Familia" care prin decizia consiliului raional este instituție publică.

1.4.1 Instituțiile de învățământ

Or. Căușeni, precum și toate localitățile din republică, are tradiții frumoase în ceea ce privește educația copiilor, care mențin nivelul moral și spiritual al comunității în general. Sistemul educațional existent în localitate este reprezentat de nivelul preșcolar: 6 grădinițe de copii, frecventate de 955 copii.

Obiectul major al procesului educațional este formarea și pregătirea copiilor pentru viață și activitate într-o societate democratică, precum și adaptarea lor la condițiile mereu schimbătoare ale societății.

Educația preșcolară

În anul 2011 instituțiile de învățământ preșcolar au fost frecventate de către un număr de 955 de copii. În aceste instituții lucrează un număr de 320 de cadre didactice, numărul de unități fiind de 360.

Alte instituții sunt:

- Centrul de creație al copiilor;
- Centrul de plasament „Alter Ego”, unde sunt pregătiți copii din familii vulnerabile;
- Școala de meserii pentru domeniul construcții;
- Școala de muzică;
- Școala sportivă.

Tabelul 1-7 Parametri principali ai instituțiilor de învățământ și cultură din localitate, înc. anului 2012

Tipul instituției	Număr	Capacitate	Total elevi / copii	Total clase / grupe	Total cadre didactice
Grădinițe	6	1400	1115	45	320
Școli polivalente	1		300		37
Biblioteci	2				2
Case de cultură	1				3

Infrastructura sportivă și de agrement este reprezentată de 3 mini-stadioane, 1 stadion sportiv raional, 1 bazin de inot, 4 săli de sport.

1.4.2 Cultura

În oraș există o *Casă de cultură* cu 600 locuri. Casa de cultură dispune de mijloace tehnice audio-vizuale, mobilier nou și numărul locurilor satisface necesitățile comunității. Manifestările culturale ce se desfășoară țin de sărbătorile tradiționale ale neamului și sunt foarte atractive, dar organizarea lor necesită mijloace financiare care sunt insuficiente.

Casa de cultură a fost renovată în anul 2008 cu suportul financiar din partea Consiliului Raional Căușeni, fapt care a impulsionat activitatea culturală a orașului. În prezent de asemenea cu suportul financiar din partea Consiliului Raional Căușeni se schimbă acoperișul clădirii.

În Casa de cultură activează 4 colective teatrale: "Model" , "Nartius", "Clopotul", "Prietenia".

În repertoriul teatrului intră opere clasice, balade, comedii, drame.

De asemenea se remarcă activitatea următoarelor ansambluri :

- Ansamblul de muzică populară și dans, laureat a mai multor festivaluri naționale și internaționale "Spicușor".
- Ansamblul de dans popular „Romanița”, practică dansuri populare, europene și din America Latină.

Spațiul rezervat bibliotecilor permite completarea fondului de carte și crearea condițiilor necesare pentru buna desfășurare a activității. Numărul mediu de abonați variază în jurul de 500 persoane.

Biblioteca publică raională din oraș are următoarele filiale:

- biblioteca pentru copii
- filiala din sectorul Căusenii-Vechi
- filiala din sectorul Botna de Sus

Problemele existente în acest domeniu:

- Baza tehnico-materială insuficientă a casei de cultură și a bibliotecilor
- Fondul de carte mic
- Potențial redus al administrației publice locale de susținere financiară a instituțiilor culturale
- Lipsa sistemului de încălzire la casa de cultură.

1.4.3 Ocrotirea sănătății

Programul de activitate al instituțiilor medicale a raionului au avut ca obiectiv major consolidarea și modernizarea continuă a sistemului de ocrotire a sănătății, coordonarea activităților organelor centrale și locale în soluționarea problemelor de sănătate, organizarea și eficientizarea activităților instituțiilor medicale, utilizarea rațională a resurselor umane și a materialelor în scopul ameliorării sănătății populației. Un factor extrem de important, care va ameliora situația în ocrotirea ocrotirii sănătății este implementarea asigurărilor obligatorii de asistență medicală.

În localitate poate fi constatată o pondere mare a populației neîncadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, de cca 35% din totalul populației. Persoanele fără asigurări de sănătate sunt persoane apte de muncă fără loc de muncă cuprinși între 16-57 (62) ani. Motivele din care aceste persoane nu au asigurare medicală sunt neangajarea în câmpul muncii și lipsa resurselor pentru procurarea poliței de asigurare.

Indiferența, lipsa mijloacelor financiare și nepunerea la evidență reprezintă principalele cauze de care anumite persoane nu beneficiază la timp de asistență medicală.

Infrastructura sistemului de sanatate se prezintă astfel:

- institutiile medico-sanitare sunt reprezentate în teritoriu prin spitalul raional Căușeni, în care funcționează 7 secții: chirurgie, cardiovasculară, traumatologie, terapie, boli infecțioase, ginecologie, pediatrie.
- în oraș funcționează o policlinică organizată tot pe aceleași specialități medicale asemeni spitalului.
- există un centru de medicină preventivă.
- calitatea serviciilor medicale este, în general, mai redusă, din cauza lipsei infrastructurii și a dotărilor cu echipamente medicale care frecvent sunt foarte vechi sau chiar inexistente. Calitatea serviciilor medicale este de asemenea afectată și de gradul de pregătire al personalului medical: cadrele medicale sunt în general absolvenți de studii superioare de scurtă durată, iar numărul medicilor este insuficient pentru a asigura calitatea serviciilor medicale.
- principala problemă în domeniul sănătății o reprezintă lipsa fondurilor pentru dotarea cu echipamente moderne și aprovizionarea cu medicamente.

Evaluarea stării de sănătate a populației prezintă, de asemenea, următoarele disfuncționalități:

- imposibilitatea acoperirii cu fonduri a cheltuielilor curente ale unităților medicale și asigurarea acestora cu medicamente;
- afluență destul de mare de bolnavi și numărul mare de internări ce constituie cazuri sociale.

1.4.4 Protecția socială

Protecția socială este o componentă a sistemului de protecție socială a raionului. În or. Căușeni se asigură asistența socială, un număr important de persoane asistate social beneficiază de ajutorul public.

Beneficiile bănești exprimate în transferuri directe constituie unul din mecanismele protecției sociale și în marea lor majoritate sunt plătite de la bugetul de stat se constituie din:

- Indemnizații pentru copii
- Alocații sociale
- Compensații de diferite tipuri
- Ajutoare bănești de la Fondul de Susținere Socială
- Ajutoare sociale
- Alte prestații bănești.

1.4.5 Serviciile sociale

În cadrul comunității pentru categoriile vulnerabile sunt oferite servicii de către următoarele instituții:

Tabelul 1-9 Furnizorii de servicii sociale în cadrul comunității

Furnizorul existent de servicii sociale	Tipul de organizare	Clienții serviciilor sociale	Criteriile de eligibilitate în selectarea clienților	Model de finanțare
Centrul local de asistență socială a Direcției raionale de asist socială	Public	Persoane din categoriile vulnerabile, în etate	Gradul de vulnerabilitate	De stat

Furnizorul existent de servicii sociale	Tipul de organizare	Clienții serviciilor sociale	Criteriile de eligibilitate în selectarea clienților	Model de finanțare
Centrul Maternal Pro-Familia	Public	Mame cu copii pînă la trei ani supuși violenței în familie	Nivelul de trai, Gradul de vulnerabilitate,	De stat, sponsorizare, ajutoare
Biserica	Asociație obștească	Populația social-vulnerabilă	Nivelul de trai, Gradul de vulnerabilitate,	Donații, ajutoare

1.4.6 Culte

Cu privire la minorități religioase, populația or. Căușeni este constituită 96,5% din creștini ortodocși, care frecventează cu regularitate, în proporție de 30% cele 3 biserici creștin-ortodoxe din oraș.

Ca minoritate religioasă pe teritoriul localității conviețuiesc persoane de religie baptistă, subotnici, martorii lui Iegova, ceea ce constituie cca 3,5% din populație.

1.5 Concluzii

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura socială este dezvoltată moderat, • Îmbunătățită starea drumurilor publice, • Impulsionată activitatea culturală a orașului, • Asistența socială este oferită la un nivel bun, • Existența edificiului pentru centru comunitar, • Existența specialiștilor de diverse domenii, • Conviețuire pașnică a reprezentanților minorităților etnice cu comunitatea, • Minoritățile religioase antrenate în instituțiile publice și se implică în procesul decizional local, • Dezvoltat sectorul asociativ, • Dezvoltarea micului business în localitate 	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemul de aprovizionare cu energie electrică învechit, • Instituțiile de învățămînt necesită amenajare și dotare tehnică, • Lipsa locurilor de muncă, • Numărul persoanelor active este scăzut, • Numărul șomerilor este în creștere, • Potențialul redus al administrației publice locale de a ajuta categoriile social-vulnerabile, • Baza tehnico-materială insuficientă a casei de cultură și a bibliotecilor, • Lipsa sistemului de încălzire în casa de cultură, • Stadionul public este parțial amenajat cu mijloacele necesare, • Lipsa sprijinului financiar pentru organizarea diverselor măsuri cultural-sportive
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Predomină populația aptă de muncă, orașul dispune de resurse de forță de muncă considerabile, • Sporul natural pozitiv, • Potențialul de bunuri publice, • Mari rezerve de completare a efectivului populației adulte din segmentul populației tinere, 	<ul style="list-style-type: none"> • Este prezent fenomenul migrațional, • Majoritatea tineretului emigrează la muncă peste hotare, • Beneficii și servicii de asistență socială primite de la bugetul de stat extrem de mici, • Populație îmbătrânită din punct de vedere demografic, • Numărul mare al persoanelor cu grad de invaliditate, • O pondere mare a populației neîncadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, • Gradul sporit de imbolnăviri, • Gradul de deces mare

2. Infrastructura energetică

A. Obiective strategice generale

Obiectivele prioritare ale prezentei strategii în partea ce ține de dezvoltarea sectorului energetic constituie:

Obiectivul prioritar 1: Asigurarea cu energie fiabilă și sigură pentru toți cetățenii din oraș.

Obiectivul prioritar 2: Diversificarea surselor de alimentare cu energie cu valorificarea surselor de energie regenerabilă, sectorul public demonstrând un rol exemplar în acest sens.

Obiectivul prioritar 3: Eficientizarea producerii, transportului, distribuției și a consumului de energie în toate sectoarele economiei.

B. Obiective strategice specifice

Un obiectiv specific îl constituie creșterea capacităților de producere, transport, distribuție. În prezent, APL împreună cu reprezentanții organizațiilor non-guvernamentale și ai mediului de afaceri, analizează posibilitatea lansării a unor programe de dezvoltare a infrastructurii publice locale pentru valorificarea energiei solare și eoliene; deschiderea a unei fabrici de prelucrare a biomasei; creșterea numărului de școli, grădinițe, clădiri administrative alimentate cu energie termică provenită din SER.

Un alt obiectiv specific important îl constituie optimizarea consumului de energie, în special în obiectivele sociale, educaționale și clădirile administrative. Potențialul economiilor de energie în clădiri constituie 30% - 50%. Aceasta respectiv, ar rezulta în reducerea facturii cu 30-50%.

Participarea sectorului asociativ, cât și sensibilizarea și antrenarea societății civile în promovarea unui consum prudent, inteligent și econom constituie un obiectiv important pentru or. Căușeni. Aceasta va necesita menținerea unui dialog continuu cu comunitatea locală, realizarea unor activități tematice de sensibilizare și școlarizare pentru diferite grupuri țintă, cu participarea mediului academic și a personalităților notorii în domeniile abordate.

2.1. Cadru general

Securitatea energetică și alimentarea cu energie sigură, fiabilă și continuă constituie o preocupare națională, dar și locală.

Alimentarea cu energie electrică.

Sectorul energetic al Republicii Moldova se deosebește de cel al altor state din motivul, că țara nu dispune de zăcăminte de combustibil fosil, de aceea 98% din totalul de energie și combustibil sunt acoperite din import. Această insuficiență este simțită în special în regiunea de sud, din care face parte și raionul Căușeni, deoarece pe aceste teritorii nu au fost construite centrale hidro- sau termoelectrice. Rețelele electrice de distribuție din regiunea de sud a țării constituie proprietatea Grupul

Spaniol „Union Fenosa” începând cu anul 2000, care asigură 100% din consumul de energie electrică.

În scopul ameliorării situației privind alimentarea cu energie electrică, inclusiv a sectoarelor din regiunea de sud, în anii 2004-2005 a fost elaborat și implementat „Planul de activități privind alimentarea alternativă cu energie electrică”. A fost construită și dată în exploatare linia de înaltă tensiune „Anenii Noi – Căușeni” – 34 km, au fost realizate acțiuni de alimentare alternativă cu energie electrică a consumatorilor din r-nul Ștefan-Vodă (28 localități), r-nul Căușeni (22 localități).

În anul 2012, orașul Căușeni a consumat energie în valoare de 180 mln lei (23 776,4 mii kWh). Consumul anual de energie a demonstrat un trend de descreștere cu 5% în ultimii cinci ani. În anii ce vor urma acest trend nu va suporta schimbări esențiale, datorită:

- ✓ dotării continue a gospodăriilor casnice;
- ✓ numărului crescând de consumatori non-casnici;
- ✓ creșterii numărului unităților de transport.

Factura la energie

Bugetul anual al or. Căușeni constituie 18,856 mln lei, din care 2,3 mln lei, sau 12,2%, sunt destinate pentru acoperirea facturii la energie electrică, combustibili (dintre acestea pentru energie electrică – 0,7 mln, pentru gaze naturale – 1,6 mln).

Consumul de energie

Cel mai mare consumator îl constituie sectorul rezidențial (casnici) – 148 mln lei, cota căreia în consumul total de energie constituie 82%. Consumatorilor industriali (non-casnici) îi revine 32 mln lei sau 17,8%.

Numărul total de unități de transport constituie 214 de autoturisme (număr în creștere cu 9,7% față de anul 2006) și 21 autobuse, care dețin o cotă de 16,8% în consumul total de energie al sectorului industrial al orașului.

Totodată, numărul de clădiri administrative constituie 22, care anual consumă cca 3 mln lei pentru energie, termică, electrică, gaze naturale, alți combustibili.

Orașul dispune de un număr total de 15 instituții educaționale și grădinițe, care indică un consum total de energie de cca 1,4 mln lei pe an.

Operatorii energetici (întreprindere de producere, transport, distribuție de energie electrică și gaze naturale) constituie 2, care dețin 100% în consumul orășnesc de energie. Producerea de energie electrică în oraș, transportul și distribuția, este asigurată de către ICS „Union Fenosa”. Transportul și distribuția de gaze naturale este asigurată de către întreprinderea Ștefan Vodă Gaz.

Tabelul 2-1. Consumul de energie electrică per categorie de consumător, mii kWh

	Categoria de consumător	2009	2010	2011	Total
1	Industrie	3124,1	1977,2	2286	7387,3
2	Construcții		19		19
3	Transport			2	2
4	Agricultură	320	674	191	1185
5	Comerț	296	338,3	288	922,3
6	Servicii comunale	918	553	821,6	2292,6
7	Sector public (serviciile publice și clădirile administrative și cu menire socială)	2461	3034,6	2854,6	8350,2
8	Altele	1324	968	1326	3618
	TOTAL	8443,1	7564,1	7769,2	23.776,4

Alimentarea cu energie termică

Alimentarea cu energie termică reprezintă o problemă pentru oraș, blocurile locative au fost alimentate cu energie termică de la centralele termice centrale, care în prezent nu mai funcționează. Astfel, locuitorii blocurilor locative care sunt gazificate și-au construit cazangerii autonome, unii au instalat sobe în blocuri, iar alții folosesc alte mijloace electrice pentru încălzirea spațiilor în timp de iarnă. Situația este similară și în instituțiile publice care și-au construit cazangerii autonome. Sectorul caselor individuale din localitate de asemenea au instalate cazangerii autonome și/sau sobe. Energia primară pentru producerea agentului termic sunt gazele naturale, lemnul și cărbunele.

Sistemul termoenergetic al or. Căușeni a suferit modificări în perioada 1999-2002, datorită lipsei fondurilor materiale și a interesului pentru întreținerea acestuia (uzura conductelor, lipsa de termoizolare, canale termice sparte, inundate, lipsa de contoare etc). Toți acești factori au cauzat reducerea parametrilor agentului termic la consumatorii finali, față de cei normativi stabiliți. În consecință, sistemul centralizat de alimentare cu căldură a fost distrus.

Tabelul 2-2. Producătorii și furnizorii de energie termică

	Energie termică/producător	Capacitate a, MW	Obiectele alimentate	Proprietate (privată, stat, PPP)	Nr. consumători noncasnici
1	Punct individual termic, 10 unități	1080 kw	Grădinițe de copii, instituții școlare	Stat	10

Alimentarea cu gaze naturale

Asigurarea alimentării cu gaze naturale reprezintă o problemă importantă pentru comunitatea locală, având în vedere utilitatea combustibilului atât pentru uz gospodăresc, cât și pentru prepararea agentului termic.

Lungimea rețelei de gaze naturale a or. Căușeni este de 170.708 m, cifră în creștere cu 1309 m sau 0,7% față de anul 2010. Numărul de gospodării care beneficiază de alimentare cu gaze naturale a sporit cu 825 în ultimii 3 ani, respectiv cu 5,7%.

Tabel 2-3 Alimentarea cu gaze naturale a or. Căușeni

	2010	2011	2012
Lungimea rețelei de gaze naturale (m)	169.399	170.526	170.708
Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de gaze naturale	14.514	14.853	15.339
Cost 1 m ³ gaze naturale pentru persoană fizică	4,365 / 4,708	5,063 / 5,454	6,594
Cost 1 m ³ gaze naturale pentru persoană juridică	4,45 / 4,932	4,891 / 6,185	6,185

Tabelul 2-4. Consumul de gaze naturale per categorie de consumător, mii m3

	Categoria de consumător	2009	2010	2011	Total
1	Industrie	138	859	546	1543
2	Construcții		4	9	13
3	Transport		3	47,8	50,8
4	Agricultură	41	48	6	95
5	Comerț	3	72,9	49	124,9
6	Servicii comunale	115	180	120,3	415,3

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

	Categoria de consumător	2009	2010	2011	Total
7	Sector public (serviciile publice și clădirile administr. și cu menire socială)	694	555,6	831,2	2080,8
8	Altele	47	3	87	137
	TOTAL	1038	1725,5	1696,3	4459,8

Tabelul 2-5. Consumul de combustibili per categorie de consumător, tone

	Categoria de consumător	2009	2010	2011	Total
	Benzină				
1	Industrie	4	13		17
2	Construcții		10	30	40
3	Transport	277	614	371	1262
4	Agricultură	3	139	11	153
5	Comerț	253	14	56	323
6	Servicii comunale			5	5
7	Sector public (serviciile publice și clădirile administr. și cu menire socială)	191,4	372,4	130,1	693,9
8	Altele			49	49
	Motorină				
1	Industrie	30	122	5	157
2	Construcții	1	33	1	35
3	Transport	1948	2837	1946,3	6731,3
4	Agricultură	632	444,9	1388	2464,9
5	Comerț	142	92,8	3	237,8
6	Servicii comunale	7	3		10
7	Sector public (serviciile publice și clădirile administr. și cu menire socială)	134	107	110	351
8	Altele				
	Cărbune				
1	Industrie				
2	Construcții				
3	Transport				
4	Agricultură	10			10
5	Comerț				
6	Servicii comunale	43	173	127	343
7	Sector public (serviciile publice și clădirile administr. și cu menire socială)	666	335	361	1362
8	Altele				
	TOTAL	4341,4	5310,1	4593,4	14 244,9

În totalul de combustibili (gaze naturale, motorină, benzină, cărbune) utilizați în perioada 2009-2011 de către sectorul non-casnic 43% revine transportului, 24% - sectorului public (serviciile publice și clădirile administrative și cu menire socială), 14,5% - consumatorilor din domeniul agriculturii.

Surse de energie alternative

În prezent APL împreună cu sectorul de afaceri și sectorul asociativ lucrează în parteneriat pentru identificarea posibilităților ce țin de utilizarea energiei solare și eoliene în spațiul orașului Căușeni. În localitate deja există o inițiativă de utilizare a

acestor surse de energie: a fost deschisă filiala unei Agenții române ce activează în domeniu, la doi agenți economici s-au instalat câte o turbină eoliană pe teren unde nu dispun de energie electrică (în câmpul agricol), dar se întâmpină dificultăți în ce privește reutilizarea surplusului de energie. Aceeași întrebare apare și în cazul utilizării panourilor solare.

De asemenea raionul Căușeni deține locul III din regiunea Sud, cu privire la potențialul energetic de biomasă, după raioanele Ștefan Vodă și Cahul¹. Valorificarea surselor de energie regenerabilă (SER) constituie o preocupare a orașului, dat fiind importanța alimentării cu energie sigură și pură, cât și importanța reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră.

Valorificarea resurselor energetice alternative este un obiectiv de dezvoltare cheie, aflat în strânsă legătură cu alte obiective de dezvoltare, precum ar fi competitivitatea economică, protecția mediului ambiant, protecția socială.

Subvenții/ajutor

Din data de 01 iulie 2012 indemnizațiile / scutirile de care beneficiau anumite categorii ale populației au fost scoase, inclusiv și tariful redus pentru primele 30 m³ de gaze naturale. Conform noii legi a asistenței sociale, potențialii beneficiari sunt supuși unei anchete sociale pentru a beneficia de ajutor social.

Suplimentar, APL acordă ajutor persoanelor din categoriile vulnerabile, de exemplu în anul 2012 - 80 persoane au beneficiat câte 1m ster lemn de foc.

În același timp, sunt simțite eforturile partenerilor strategici de dezvoltare, cum ar fi USAID, Sida, Giz, WB, etc. în crearea infrastructurii necesare de alimentare și/sau optimizare a consumului de energie.

Astfel, pe parcursul anilor 2010-2012, au fost implementate 5 proiecte în instituțiile publice, care au contribuit la:

- ✓ realizarea activităților de eficiență energetică (înlocuirea geamurilor, izolarea pereților, etc.) în 5 instituții publice. În rezultatul activităților, temperatura interioară a crescut de la 8-10°C până la 17-18°C (pentru detalii, vezi anexa nr. 1);
- ✓ 3 din aceste instituții (1 grădiniță de copii, 1 centru curativ de sănătate și 1 centru social), ceea ce reprezintă 33%, au izolat termic pereții exteriori, podeaua peste subsol/demisol și planșeul ultimului etaj;
- ✓ reducerea consumului și respectiv a facturii la energie în instituțiile date. De menționat că consumul de gaze naturale a scăzut cu 5-40%, consumul de energie electrică la unele instituții a scăzut pînă la 10%, iar temperatura medie în instituții a crescut cu 200-250%;
- ✓ îmbunătățirea calității și asigurarea cu energie a 1110 persoane;
- ✓ economii totale de energie (calculat pentru 7 instituții pentru anii 2009-2011) de 51.771 kWh.

Astfel este prioritar pentru Administrația Publică Locală orientarea eforturilor și resurselor întru îmbunătățirea situației clădirilor publice în ce privește sporirea eficienței energetice.

¹ Sursa: Estimarea potențialului energetic al biomasei din culturile agricole pentru brichetare, la nivel de regiuni și raioane, pentru anii 2009-2010. Studiu elaborat de IDIS „Viitorul” în cadrul proiectului Energie și Biomasă în Moldova.

2.2. Cadru legal

Dezvoltarea sectorului energetic în or. Căușeni are la bază strategia locală de dezvoltare socio-economică, dar și:

- Strategia energetică până în anul 2030;
- Legea nr. 142 din 02.07.2010 cu privire la eficiența energetică;
- Hotărârea Guvernului nr. 833 din 10.11.2011 „cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020 (PNEE);
- Planul Național de Acțiuni în domeniul Eficienței Energetice pentru anii 2013-2015;
- strategiile și legislația națională pentru protecția mediului;
- Programul Local de Îmbunătățire a Eficienței Energetice (PLEE) și Planul Local de Acțiune în domeniul Eficienței Energetice (PLAEE)*

**(Programele Locale de Îmbunătățire a Eficienței Energetice (PLEE) vor fi elaborate pentru o perioadă de 3 ani. Planurile Locale de Acțiune în domeniul Eficienței Energetice (PLAEE) reprezintă o listă de acțiuni prioritare pentru un singur an, care urmează a fi reflectate în bugetul local și/sau finanțate din alte surse identificate și aprobate de autoritățile publice locale. PLAEE se va baza pe PLEE și va determina prioritatea implementării acțiunilor, reieșind din sursele disponibile, cât și raportul cost-eficiență).*

3. Economia Locală

3.1. Mediul de afaceri

Redresarea situației din sectorul real al economiei orașului este condiționată de dezvoltarea sectorului privat și de restructurarea întreprinderilor, care e considerată drept acțiune cheie pentru restabilirea solvabilității lor.

Industria constituie ramura prioritară a economiei orașului dezvoltarea dinamică a căreia permite asigurarea progresului socio-economic. Conform structurii pe sectoare industriale, predominantă pentru oraș este industria prelucrătoare (vinificația, fabricarea conservelor, industria laptelui, produselor din făină), care se bazează pe materia primă locală.

În ultimii ani de aprofundare a reformelor și privatizare în agricultură s-a înregistrat un regres în sectoarele prioritare ale ramurii date (viticultură, legumicultură, pomicultură ș.a.), care s-a răsfrânt negativ asupra procesului de producere.

Pentru a ameliora situația în economia orașului este necesară modificarea politicii economice. Conducătorii întreprinderilor trebuie să conștientizeze faptul, că astăzi întreprinderile trebuie să producă acele mărfuri care aduc mari beneficii, să folosească acele resurse de producere, care presupun mai puține cheltuieli și să propună marfă consumatorilor al căror venit le permite consumarea lor.

Realizarea politicii industriale constă în susținerea întreprinderilor rentabile și lichidarea celor neviabile.

Sectorul agrar are o pondere semnificativă în economia orașului reprezintă sursa principală de existență pentru cel puțin majoritatea populației.

Povara presiunii fiscale de impozitare, puse pe seama ramurii, se răsfrânge negativ asupra acelor întreprinderi care cât de cât mai activează.

Situația agenților economici, după forma de organizare a acestora se prezintă în tabelul următor:

Tabelul nr 3-1 Repartizarea agenților economici după forma organizatorico-juridică

Indicatori	2008	2009	2010	2011
Întreprinderi cu drept de persoane fizice:				
- întreprinderi individuale	110	108	96	89
- gospodării țărănești				1400
Întreprinderi cu drept de persoane juridice:				
- societăți pe acțiuni	11	12	3	2
- societăți cu răspundere limitată	32	49	59	78
- cooperative	2	2	2	2
- întreprinderi de stat				2
- întreprinderi municipale				2

Sursa: Primăria orașului Căușeni

O pondere semnificativa in transformările economice a orașului revine firmelor cu capital mixt, precum sunt:

- Agropiese-tehnică agricolă
- Lukoil-Petrom-carburanți și produse petroliere
- Compania de construcții "Maxim Cucu", produce materiale de construcții, prestează servicii de construcție și montare.
- Zaremcom–prim S.R.L. Prelucrarea metalelor.

Sectorul vinificație are o pondere importantă în dezvoltarea industrială a orașului. Orașul Căușeni face parte din Zona viticolă sudică (Cahul), specializată pe producerea de vinuri de masă alb și roșu, vinuri de desert și sucuri.

Zona viticolă sudică cuprinde stepa Bugeacului și extremitatea sudică propriu-zisă. Aceste două teritorii sunt la fel de aride, dar solurile și condițiile lor climaterice au diferite caracteristici. Teritoriul aflat mai spre miază-zi este favorabil producerii de vinuri roșii și varietăți de desert. Căușeni este un centru viticol dezvoltat însă nu este recunoscut precum centrele viticole din zonă, respectiv Comratul, Taraclia.

Dezvoltarea afacerilor

Analiza micro-întreprinderilor de la nivelul orașului evidențiază capacitatea relativ redusă a acestora de a răspunde exigențelor referitoare la furnizarea locurilor de muncă pentru populație. În acest sens obiectivul este sprijinirea micro-întreprinderilor din alte domenii, care pot avea un impact pozitiv asupra economiei rurale.

Analiza activităților comerciale, de artizanat și servicii indică faptul că numărul de locuitori din oraș, ocupați în toate activitățile de acest tip este nesemnificativ. Comunitatea locală suferă atât din lipsa oportunităților ocupaționale în aceste sectoare, care pot ajuta la ameliorarea condițiilor de trai, cât și din lipsa avantajelor pe care aceste activități le oferă zonelor urbane mai dezvoltate, unde ele sunt mai bine conturate. Totuși, venitul care se putea obține din aceste surse acoperă doar necesarul pentru subzistență, existând nevoia de dezvoltare acestor activități care pot contribui la dezvoltarea economiei din zona Căușeniului, în general.

Sprijinirea furnizării serviciilor în zonă reprezintă un factor important pentru ridicarea calității vieții și de sporire a atractivității orașului.

3.2. Sectorul Agricol

Agricultura constituie prin tradiție ramura cea mai importantă a economiei zonei Căușeni, atât prin dimensiunea suprafeței agricole și a celei forestiere, cât și prin ponderea populației ocupate în agricultură și silvicultură. Sectorul agricol și forestier contribuie la formarea surselor de venit ale majorității populației, înglobând o însemnată pondere a forței de muncă din zonă.

Fondul funciar

Suprafața agricolă totală a orașului Căușeni este de 3451 ha, reprezentând cca 57% din total suprafața localității.

Numărul total al deținătorilor funciari în prezent este de 2.978, orașul Căușeni se plasează pe locul I la acest capitol în raion (din total 29.595 deținători funciari, respectiv 10,06%):

Tabel 3-2

Localitate	Nr deținători funciari		Suprafața totală	Inclusiv	
	Total	GJ		Arabil	Plantații multianuale
or. Căușeni	2978	1823	3923,52	3497,1	419,62

Sursa: Cadastrul funciar, Raionul Căușeni la 01.01.2012

O pondere însemnată privind modul de utilizare a terenului o reprezintă livezile care ocupă cca 13,2% și suprafețele de pășune, 16,3%.

Suprafața împădurită este nesemnificativă, sub 1% din totalul suprafeței de teren, în timp ce culturile de viță de vie reprezintă cca 5%.

Tabelul 3-3 Structura terenului agricol pe categorii de folosință

Nr	Suprafata agricola	2011	
		Ha	%
1.	suprafata arabilă	3451	57,0
2.	pășuni	990	16,3
3.	păduri	50	0,8
4.	vii	297	4,9
5.	livezi	803	13,2
6.	total suprafață agricolă	6049	100

Sursa: Primăria orașului Căușeni

Producția agricolă

La nivelul orașului funcționează 2 cooperative agricole de producție. Producția vegetală are un caracter preponderent cerealier. Suprafețele cultivate cu plante tehnice (rașiță, in, cânepă etc.), precum și cu plante furajere, plante medicinale și aromatice sunt limitate, în principal din cauza dificultăților în asigurarea dotărilor pentru mecanizarea acestor culturi.

Tabelul 3-4 Producția agricolă vegetală, tone

Indicator	2008	2009	2010	2011
Grâu	1650	1567	1660	1610
Floarea-soarelui	745	951	583	750
Porumb	1890	2385	2225	2860
Legume	135	37	29	130
Fructe	1003	284	788	980

Sursa: Primăria orașului Căușeni

Producțiile medii înregistrate la principalele cereale cultivate, în perioada analizată, au fost: la grâu și porumb boabe.

Producția de legume în perioada analizată reprezintă materia primă pentru industria agro-alimentară de fabricare a preparatelor conservate.

Viticultura

Deoarece orașul este așezat în regiunile de deal, au existat condiții pentru cultivarea viței de vie din cele mai vechi timpuri. În anul 2011 suprafața cultivată cu viță de vie a fost de cca 300 ha, în marea majoritate soiuri hibride.

Suprafață cultivată cu vii hibride aparține exploatațiilor individuale, de remarcat este apariția fenomenului de îmbătrânire al unor plantații și distrugerea unora dintre acestea datorită calamităților naturale din ultimii ani.

Pomicultura

Creșterea pomilor este o îndeletnicire aproape a fiecărui gospodar din oraș, un avantaj fiind reprezentat de amplasamentul orașului în regiunea de deal, propice practicării acestei activități.

În jurul fiecărei case întâlnești de obicei un loc aparte destinat culturii de pomi fructiferi. Este adevărat că în puține gospodării cultura pomilor se face în livezi, în cele mai multe gospodării plantarea pomilor făcându-se mai mult în curtea caselor.

Pomicultura este o ramură agricolă cu tradiție pentru zona Căușeni, suprafața de livezi inventariată fiind de cca 300 ha. Aceasta asigură resursele necesare dezvoltării industriei agroalimentare din zonă.

Prelucrarea producției agricole

În orașul Căușeni există următoarele capacități de prelucrare a producției agricole:

- SRL Vinăria Căușenilor
- SRL Obni
- SRL Fum PRIM
- IM NaviiPLUS SRL
- IM EcoprodRosmol. Instituită în anul 1998. Dispune de 86 salariați permanent, iar lucrările sezoniere angajează 150-180 persoane. Este specializată în prelucrarea legumelor și fructelor pentru congelare. Piețele principale de desfacere: Rusia, Germania și România.
- SA Seminte Agro. Creată în 1987. Activități: colectarea, depozitarea, sortarea, ambalarea cerealelor. Colaborează cu Rusia, Belarusi, Ucraina, Uzbekistan, țările Europene
- SA Fabinlapte
- SA Suvorov vin
- SA Kelly Grains-Elevator, dispune de 150 lucrări care se ocupă de uscarea, calibrarea, rafinarea cerealelor.
- Fabrica de conserve
- Filiala Firmei "ORHEI-VIT" S.A. deschisă în 2005. Cantitatea minimă de prelucrare a merelor pe an -5200 tone.
- Firma "Succes", fondată în anul 1992: dispune de 40 locuri de muncă și este specializată în producția apei de masă îmbuteliate. Este distribuitor al firmei ucrainene "Bravo". Parteneri strategici sunt în Țările Baltice.

Principalele probleme ale agriculturii specifice zonei Căușeni și orașului agroindustrial Căușeni:

- existența unui sector foarte mare al agriculturii de subzistență și semi-subzistență (format din mici exploatații agricole individuale), cu o dotare insuficientă cu echipamente și utilaje agricole, în care se obțin randamente relativ scăzute, ceea ce determină o utilizare incompletă a forței de muncă (majoritatea exploatațiilor de subzistență nu sunt nici măcar considerate ferme).
- ponderea ridicată a autoconsumului. Această situație este completată de un sector al marilor întreprinderi agricole comerciale, sector relativ mai bine dotat tehnic, care obține producții mai ridicate, dar care încă nu utilizează pe deplin potențialul agricol al terenurilor exploatare.
- exploatații agricole individuale de dimensiuni mai mari este prea puțin dezvoltat.

Starea de sărăcie înregistrată de populație în această zonă este strâns legată de slaba dezvoltare economică bazată pe agricultură și prelucrarea produselor agricole.

Se poate afirma faptul că economia este slab dezvoltată și diversificată și încă dependentă de activitățile agricole, ceea ce are drept consecință venituri reduse pentru întreprinzători.

3.3. Servicii**3.3.1. Serviciile financiare**

Serviciile financiare în or. Căușeni sunt reprezentate de către următoarele instituții financiare: Banca de Economii, SA Agroindbank, Moldindcombank, Banca Socială, Eximbank, Victoria Bank, Microinvest, Pro Credit, Asociația de Economii și Împrumut „Business Credit” SRL.

Instituțiile date deservesc toate persoanele fizice și juridice interesate de serviciile oferite, unele instituții dispun de filiale în localitățile din raion.

3.3.2. Comerțul**Comerțul și serviciile**

Comerțul interior este o parte componentă a sistemului de servicii din oraș, care influențează la creșterea economică și a bunăstării populației. Specificul pieței interne a orașului se caracterizează prin următoarele:

- comerțul cu amănuntul se realizează cu preponderență în sectorul privat;
- un volum important din sfera comerțului se realizează pe piața neorganizată;
- cota alimentației publice este în continuă descreștere.

Antreprenorii se orientează mai mult la producere și prestare de servicii și anume: cizmărie, tâmplărie, frizerie, cusătorie, ș.a. Multe dintre persoanele care prestează servicii nu sunt legiferați și nu dispun de o calificare în domeniu.

Este necesară dezvoltarea rețelei de prestare a serviciilor de reparație a utilajului tehnic de uz casnic, stațiilor de reparație a autovehiculelor.

Aceste acțiuni în ansamblu vor contribui la dezvoltarea activității antreprenoriale, la simplificarea încadrării în afaceri a întreprinzătorilor și legalizarea lor.

În ceea ce privește sectorul comercial, la ora actuală în oraș sunt :

- 3 piețe, 215 unități comerciale (care includ magazine, farmacii, depozite, stații PECO), 15 baruri.

Tabel 3-5 Comerț intern și servicii, mii lei

	2008	2009	2010	2011
Volumul vânzărilor cu amănuntul:				
Produse alimentare	136	159	144	147
Mărfuri nealimentare	49	51	52	59
Numărul unităților de comerț cu amănuntul	185	210	196	206
Numărul de piețe	3	3	3	3

Afacerile din orașele mici sunt percepute, în general, ca fiind riscante pentru sectorul bancar, ce se poate confrunta cu pierderi importante și costuri financiare pentru împrumuturi.

3.4. Infrastructura

Orașul Căușeni este situat la sud-estul Republicii Moldova, în regiunea teraselor cu stepă a Nistrului de jos. Coordonatele geografice ale orașului sunt: 46 38 ` 20" latitudine nordică și 29 24' 36" longitudine estică.

Orașul este traversat de râul Botna, care datorită irigațiilor terenurilor agricole din sectoarele Anenii-Noi, Căușeni, Ialoveni, în timpul verii seacă și se transformă într-un pârâu. Lunguța este un afluent al râului Botna.

Orașul Căușeni se află în Raionul Căușeni care are o suprafață totală de 116,3 mii ha și este învecinat cu raioanele Ștefan Vodă, Anenii Noi, Cimișlia, precum și cu raionul Tarutino al regiunii Odessa, Ucraina. Suprafața totală a orașului este de 8317 ha.

Relieful orașului Căușeni este foarte accidentat reprezentat de o grupă de dealuri, chiar și denumirea localității ne vorbește despre forma de relief și anume un căuș care este mărginit de dealuri.

Tabel 3-6 Caracteristici ale infrastructurii orașului

	Distanța până la cel mai apropiat sat de or. Căușeni	6 km	
6.	Tipurile și starea drumurilor		
	- Până la centrul raional	Asfalt	
	- între localități	Asfalt	
7.	Regularitatea comunicațiilor de transport	4 rute	1-3 ore interval de circulație
	- Public (întreprindere de transport)	2 rute	BTA 36, Dragoș Camenșcic,
	- Privat (închiriate)	2	BTA 36, Dragoș Camenșcic,
8.	Disponibilitatea servicii de comunicații	telefonie fixă: 73% telefonie mobilă: Moldcell, Orange, Moldtelecom Internet: 2125 abonați computere	
9.	Sursa de apă potabilă	Alimentarea cu apă potabilă 12120 gosp., 92%	

3.4.1. Apă, canalizare

Rețelele de alimentare cu apă și canalizare.

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare cuprinde totalitatea activităților de utilitate publică și de interes economic și social general efectuat în scopul captării, tratării, transportului și distribuirii apei potabile sau industriale tuturor utilizatorilor de pe teritoriul localității, respectiv pentru colectarea, transportul, epurarea și evacuarea apelor uzate, a apelor meteorice și a apelor de suprafață provenite din intravilanul localităților.

Serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare este gestionat de către întreprinderea municipală "Apă canal".

Sistemul de aducțiune și distribuție a apei a fost dat în funcțiune în perioada 1960-1961, fiind parțial modernizat ca urmare a înlocuirii conductelor uzate pe o lungime de cca 20% din lungimea totală a acesteia.

Lungimea apeductului este de 93 km, fără schimbări pentru ultimii ani, iar numărul gospodăriilor conectate la surse de apă potabilă a crescut doar cu 0,6% în anul 2011 față de anul 2009.

Apă / Canalizare a or. Căușeni	2010	2011	2012
Lungimea apeductului (km)	93,0	93,0	93,0
Numărul gospodăriilor conectate la surse de apă potabilă	5416	5418	5446
Consum anual mediu m ³ apă per gospodărie	31,3	31,3	33,7
Cost 1 m ³ apă potabilă persoană fizică	9,00-12,00	12,00	12,00

Apă / Canalizare a or. Căușeni	2010	2011	2012
Cost 1 m ³ apă potabilă persoană juridică, fără TVA	38,00	38,00	38,00
Lungimea rețelei de canalizare (km)	44,9	44,9	44,9
Numărul gospodăriilor conectate la rețeaua de canalizare	2973	3000	3000
Servicii canalizare mediu anual m ³ per gospodărie	28,8	28,0	29,0
Cost mediu m ³ canalizare persoană fizică	7,00-8,50	8,50	8,50
Cost mediu m ³ canalizare persoană juridică, fără TVA	23,00	23,00	23,00

Sursa: Î.M. „Apă Canal Căușeni”

Datorită uzurii avansate a sistemului pierderile pe rețea sunt de cca 50% din cantitatea de apă prelucrată.

Stația de epurare este dată în funcțiune în perioada 1975-1976 și a fost proiectată pentru prelucrarea nămolurilor și a reziduurilor alimentare, cât și a celor provenite din gospodăriile populației și instituțiilor.

Apeductul comunal urban Î.M. „Apă Canal Căușeni” nu corespunde cerințelor igienice, inclusiv din lipsa zonei de protecție sanitară și după calitatea apei.

Datorită situației precare a sistemului de transport și tratare a apei se impune de urgență modernizarea și eficientizarea acestuia.

Canalizarea apelor menajere se realizează printr-o rețea având o lungime de 42 km, la care sunt racordați cca. 50% din abonați (1600 racorduri) .

Pe teritoriul orașului curge râul Botna cu lungimea de 8,8 km. Orașul dispune de 2 iazuri cu o suprafață totală de 237 ha, 8 fântâni arteziene și 140 fântâni de mină. În mediu pe cap de locuitor zilnic revine circa 120 l de apă, media pe republică fiind de circa 100 l. În anii secetoși, majoritatea fântânilor din partea de sus a orașului seacă. În partea de jos a orașului apa din fântâni este poluată. Din aceste considerente revitalizarea sistemului de apeduct și construirea unor noi porțiuni este o problemă prioritară pentru localitate.

Sintetic situația se prezintă după cum urmează:

- accesibilitate redusă a populației la facilități privind alimentarea cu apă și canalizare;
- în perioada 2009-2011 s-au realizat investiții reduse de extindere a infrastructurii de alimentare cu apă și de canalizare, concretizate în lucrări de extindere rețea de distribuție apă potabilă în lungime de 7 km;
- există o stație de epurare a apelor uzate colectată, care prezintă uzură fizică și morală avansată, cu funcționare sub capacitatea proiectată;
- infrastructura tehnico-edilitară specifică prezintă grad mare de uzură.

3.4.2. Servicii de telecomunicații

Telecomunicațiile cuprind telefonia, cablul TV, calculatoarele și Internetul.

Infrastructura în domeniul telecomunicațiilor ramâne modestă din punct de vedere al tuturor standardelor.

Dezvoltarea sectorului IT (calculatoare și internet)

- infrastructura este relativ slab dezvoltată, aria de acoperire a rețelei IT este redusă.
- accesul la Internet este moderat, dat fiind nivelul de dezvoltare scăzut și venitul redus al locuitorilor.

Localitatea dispune de mijloace mass-media proprii, pe teritoriu operează TV local „Studio-L” și radio „Dor-Căușeni”. De asemenea este acces la presa raională din Căușeni și regională, presa națională, mai multe posturi radio regionale și naționale, mai multe posturi TV regionale și cu acoperire națională. Primăria de asemenea dispune de pagina web www.primariacauseni.org , e-mail: primradu2012@mail.ru .

3.4.3.Sistemul de gazificare

Asigurarea alimentării cu gaze naturale reprezintă o problemă importantă pentru comunitatea locală avînd în vedere utilitatea combustibilului atât pentru uz gospodăresc cât și pentru prepararea agentului termic.

Anul de alimentare a orașului cu gaze naturale este 1981, lungimea rețelei fiind de 18,3 km.

În anul 2011 numărul de gospodării care beneficiază de alimentare cu gaze naturale este de 8669.

Totodată APL împreună cu sectorul neguvernamental și întreagă comunitate se implică în procesul de atragere a potențialilor investitori prin participarea la concursurile inițiate de FISM și alți donatori (PNUD Moldova, Banca mondială, Programul de Dezvoltare regională din Moldova ș.a.) pentru extinderea rețelei de gazificare de tensiune medie și joasă.

3.4.4.Serviciile de transport auto de pasageri

Transportul public local este un serviciu de utilitate publică care furnizează prestații de interes colectiv și general cu caracter economico-social colectivităților locale. Transportul public local are un rol deosebit în viața unei localități, prin asigurarea legăturilor între diferite zone funcționale, între localitate și alte localități din raion și țară. Acest serviciu reprezintă un element de echitate socială prin aceea că poate facilita accesul populației din zonele defavorabile ale raionului la servicii de interes general.

Autoritățile publice locale au obligativitatea să asigure, să organizeze, să reglementeze, să coordoneze și să controleze prestarea serviciilor de transport public desfășurate pe raza administrativ-teritorială a acestora.

Infrastructura tehnico-ediliciară și mijloacele de transport componente ale sistemului de transport public local la nivelul orașului se află în proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale și în proprietatea persoanelor juridice de drept privat.

La nivelul orașului funcționează 2 societăți cu profil de transport public local.

Printre mijloacele de transport existente în oraș se numără 214 de autoturisme (număr în creștere cu 9,7% față de anul 2006) și 21 de autobuse. Totuși infrastructura de transport existentă nu îndeplinește necesitățile populației.

3.4.5.Rețeaua drumurilor

Situația infrastructurii de drumuri reprezintă o mare problemă pentru comunitate și pentru autoritățile locale.

În linii generale infrastructură de drumuri se poate caracteriza ca fiind deficitară și cu grad mare de uzură. Această situație impune necesitatea promovării pe termen mediu a unui program de investiții susținut pentru extinderea și modernizarea

drumurilor și străzilor din orașul Căușeni, cu alocare de resurse financiare corespunzătoare.

Rețeaua de drumuri la nivelul orașului, asemeni raionului Căușeni, este administrată de către SA DRUMURI-Căușeni.

Tabelul 3-7 Infrastructura de drumuri din orașul Căușeni

Indicatori	2009	2010	2011
Drumuri publice, km			
de importanta nationala,	15	15	15
de importanta locala	70	70	70
inclusiv cu îmbrăcăminte rigidă	55	55	55
modernizate			21
pietruite			36
de pământ			13
Linii de cale ferată, km	8	8	8
Statii	2	2	2
Lungimea drumurilor cu uzura peste 50%			40
Lungimea drumurilor cu uzura peste 25%			60

Sursa : Primaria orașului Căușeni

3.4.6.Fondul locativ

Valoarea pământului în Căușeni este scăzută și există teren disponibil pentru construcția de locuințe și gospodării. În ultimii ani lipsa de încredere în strategia de dezvoltare a zonei a ținut departe investitorii. Puținele locuințe au fost făcute din fonduri private, de către cetățenii orașului.

Suprafața totală a fondului locativ la 01.01.2012 , inclusiv în case particulare este de 490.554 m².

Numărul total de case (locuințe) este de 7190, ceea ce rezultă o suprafață totală medie a unei case de cca 68,2 m². Numărul total de gospodării (curți) este de 7190 .

3.4.7.Zone de agrement

Localitatea dispune de 2 parcuri, 3 mini-stadioane sportive, 1 stadion raional amenajat, bazin acvatic.

În orașul Căușeni există 3 locații de cazare turistică, renovate, cu capacitatea de cca 120-150 persoane/zi.

3.4.8.Potențial turistic

Orașul Căușeni dispune de un considerabil potențial turistic, reprezentat prin biserici, monumente. Atracții turistice deosebite putem menționa:

- **Biserica "Adormirea Maicii Domnului"**. A fost construită în secolele XVII-XVIII. Pictura locașului datează din anul 1763. Pereții bisericii sunt integral acoperiți cu frescă. Este un monument de o semnificație artistică și istorică deosebită. Monumentul se află în lista patrimoniului omenirii al UNESCO.

- **Biserica "Sfinții Apostoli Petru și Pavel"**. Se află în or. Căușeni. A fost construită în anul 1870. Este monument de arhitectură ocrotit de Stat.
- **Biserica Sfinții Împărați Constantin și Elena**. Se află în or. Căușeni. A fost construită în anul 1829. Este monument de arhitectură ocrotit de Stat.
- **Monumentul istoric "Valul lui Traian"**. Reprezintă o fortificație din perioada antică târzie atestat pentru prima dată documentar la 13 martie 1489. Valurile sunt situate în partea de sud a Moldovei și constituie 2 ramificații principale: "de jos" și "de sus". Cel de "sus" are lungimea de 138 km avându-și granița între orașelul Leova la vest și satul Copanca de lângă Chițcani la est, iar în raionul Căușeni în preajma satelor Zaim, Chircăiești și or.Căușeni.

3.4.9. Accesul la infrastructură

Categoriilor de persoane ce nu au acces la serviciile de infrastructură sunt persoanele sărace, urmate de gospodăriile cu persoane cu dizabilități, persoanele în etate, în deosebi gospodăriile conduse de persoane solitare.

Principala cauză a accesului limitat sau lipsa acestuia la serviciile de infrastructură o reprezintă lipsa mijloacelor financiare, lipsa locurilor de muncă stabile, tarifele înalte de conectare și întreținere.

3.5. Concluzii

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • In ultimii ani au fost implementate proiecte semnificative de infrastructură, • Prioritățile de dezvoltare în localitate sunt legate de infrastructura fizică din localitate, • Are experiență de atragere a resurselor prin proiecte, • Existența parcului și spațiilor verzi, • Prezență ramura agricolă de prelucrare, • Creștere permanentă a volumului de producție la cereale, • Grad de uzură mediu la tehnica agricolă, • Existența rețelei telefonice optice, 	<ul style="list-style-type: none"> • Spații limitate pentru construcții, • Lipsa pieței de desfacere pentru producția locală, • Rețeaua de alimentare cu apă potabilă învechită, • Sistemul de canalizare învechit, • Acces limitat sau lipsa acestuia la serviciile de infrastructură pentru persoane vulnerabile • Insuficiența locurilor de muncă, • Starea deplorabilă a drumurilor locale
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Amplasare geografică favorabilă, lângă un drum spre vama cu Ucraina, • Prezența unui număr semnificativ de instituții financiare, • In oraș există locații de cazare turistică, • Promovarea parteneriatelor transfrontaliere, • Ponderea terenurilor arabile cu bonitate înaltă, • Înregistrarea unităților de comerț în creștere 	<ul style="list-style-type: none"> • Prețul de cost înalt al producției și nivelul mic de obținere a profitului influențează negativ activitatea agenților economici din oraș, • Populația îmbătrânește cu fiecare an, • Nivel scăzut de trai al populației, • Scăderea puterii de cumpărare a cetățenilor,

4. Starea Mediului Ambient**4.1. Resurse Naturale****4.1.1. Resurse funciare**

Pătura de sol conține cca. 68 categorii, cele mai reprezentative fiind următoarele:

- cernoziom, cca. 85%;
- sol cenușiu de pădure, cca. 10%;
- solonet și solonceac (soluri sărate), 5%.

Fondul de rezervă al orașului constituie 1308,27 ha.

Tabelul 4-1 Fondul funciar al orașului, 2011 (ha)

	Suprafața, ha
Teren arabil	8317,17
Extravilan	4282,07
Intravilan	1246,24
Industria transportului	186,66
Terenuri destinate protecției naturii	1141,01

Sursa: Primăria or. Căușeni

4.1.2. Flora și fauna**Flora**

Vegetația specifică zonei orașului Căușeni este cea caracteristică zonei de stepă (paius sinegara) numită în popor "stepa bugeacului".

În prezent marea majoritate a vegetației a fost distrusă rămânând numai pășune în lunca râului Botna.

Restul terenului este ocupat de culturile cerealiere – grâu, orz, porumb, culturi tehnice (floarea soarelui, rapiță, soia).

Fauna

Fauna este reprezentată de 14.800 specii de animale (nevertebrate și vertebrate) și include mamifere, păsări, reptile, amfibienii și pești. Ca urmare a exploatării nechibzuite a terenurilor au început să dispară specii de plante și animale, iar multe dintre ele au devenit rare și necesită protecție de stat.

Fauna este foarte săracă, reprezentată prin specii predominant de stepă cum ar fi: iepurele de câmp, rozătoare (șoarece roșu, șoarece de stepă, șobolan de apă și șopârle).

Fauna domestică este reprezentată de un număr de 91.250 capete animalele domestice structurate pe specii astfel: bovine: 1300, porcine: 2580, cabaline: 70, păsări: 87300.

4.1.3. Resurse naturale

Resursele naturale ale zonei sunt următoarele:

- argila: în trecut a fost exploatată în sistem industrial pentru realizarea cărămizilor și pentru uz public (capacitatea fabricii de cărămizi din oraș era este de 10.000 cărămizi/zi). În prezent activitatea fabricii este stopată.

- nisip de construcții: există o carieră de exploatare cu o suprafață de 3,5 ha pentru necesitățile persoanelor fizice și juridice.

Reprezentativ pentru orașul Căușeni din punct de vedere hidrografic este râul Botna, care are o lungime totală de 150 km, din care 10 km străbate teritoriul orașului.

4.1.4. Factori de Poluare a Mediului

Calitatea aerului

Agricultura poate avea, de asemenea, un impact negativ asupra calității aerului prin diferite emisii ale compușilor azotului, inclusiv oxizi de azot și amoniac. Oxizii de azot, rezultați în principal din descompunerea fertilizantilor chimici și din combustia biomasei, au un aport important la concentrația gazelor cu efect de seră. Cele mai semnificative surse de emisii de amoniac provin din practicarea intensivă a zootehniei, precum și din îngrășămintele organice utilizate necorespunzător.

Ponderea agriculturii în generarea emisiilor de amoniac este de 80%. Când amoniacul este reîncorporat în sol are un efect acidifiant, care poate dauna culturilor, florei și faunei.

Dezvoltarea industriei – În orașul Căușeni nu se poate vorbi despre o industrie care să genereze agenți poluanți care să afecteze major calitatea aerului. În perspectiva dezvoltării activităților industriale se va avea în vedere orientarea către ramuri nepoluante, utilizarea de tehnici și tehnologii moderne cu grad redus de poluare și care să utilizeze sisteme de prevenire și reducerea poluării aerului.

Calitatea solului

La 01 ianuarie 2008 eroziunea solului în R. Moldova a ajuns la o asemenea amploare, că deja 36,6% din suprafața totală a terenurilor agricole au fost erodate în diferită măsură. Pierderile anuale ale economiei în urma degradării terenurilor sunt foarte semnificative. Acest lucru este specific și pentru raionul Căușeni. Guvernul Republicii Moldova într-o Hotărâre nr. 696 din 26 august 2011 "Cu privire la aprobarea Programului de menținere și sporire a fertilității solului pentru anii 2011-2020" a elaborat un plan de acțiuni privind minimalizarea proceselor de apariție a eroziunii de suprafață și celei liniare, consolidarea alunecărilor de teren și râpelor.

Terenurile repartizate pentru exploatarea minereurilor și executarea lucrărilor de cultivare a carierelor, utilizate în hotarele UAT, de asemenea au suferit în urma activității omului. Din cele 5,44 ha terenuri repartizate 2,64 ha sunt degradate de lucrări de dezvelire, ceea ce constituie 48,5%.

Conform datelor Centrului de Medicină Preventivă, rămâne în continuare poluat solul din localitățile raionului: toate 4 probe de sol nu corespund cerințelor igienice conform indicilor microbiologici.

De asemenea impact semnificativ are arderea miriștelor.

În general, zona Căușeni este recunoscută ca având soluri de buna calitate, o mare parte a solurilor încadrându-se în categoriile superioare de fertilitate.

Totusi, o importantă parte a solurilor este afectată sau este expusă la risc înalt de degradare din cauza eroziunii, acidifierii, alcalinizării, umidității sau secetei excesive, salinizării și compactării.

Principalul proces de degradare a solului, prin extensie și impact socio-economic, îl reprezintă eroziunea prin apă, care împreună cu alunecările de teren afectează terenul agricol.

Orașul nu are zone inundabile, însă sunt câteva zone cu alunecări de teren pe porțiunile deluroase.

Calitatea apei potabile

Apele subterane din zonă sunt de calitate slabă, deșeurile ajung direct în apele subterane (prin latrinele permeabile și prin șanțurile de scurgere) sau indirect (prin depozitele de gunoi de grajd sau prin depozitele de gunoi menajer).

În unele zone, apele subterane sunt poluate și nu sunt în conformitate cu standardele de calitate.

Prezența concentrațiilor ridicate de nitrați din apele subterane afectează sănătatea umană.

Gestionarea deșeurilor

Autoritățile publice locale au obligația de a asigura populației următoarele activități și operațiuni care sunt necesare pentru păstrarea unui aspect salubru al localităților:

- pre colectarea, colectarea și transportul deșeurilor, sortarea și depozitarea controlată a acestora;
- organizarea prelucrării, neutralizării și valorificării materiale și energetice a deșeurilor;
- curățarea și transportul zăpezii de pe căile publice și menținerea în funcțiune a acestora pe timp de polei sau de îngheț;
- colectarea cadavrelor animalelor de pe domeniul public și predarea acestora unităților de ecarisaj;
- dezinfecția, dezinsecția și deratizarea.

Ponderea cea mai importantă dintre activitățile de salubritate cu impact asupra sănătății populației, a conservării și protecției mediului înconjurător o reprezintă gestionarea deșeurilor.

Gestionarea deșeurilor, ca și în majoritatea localităților din republică, este o problemă existentă și la Căușeni. Deșeurile menajere sunt transportate și depozitate pe o platformă de depozitare autorizată care se află la o distanță de cca. 15 km de oraș. În afară de gunoștile autorizate pe teritoriul orașului sunt create încă câteva gunoști neautorizate. Gunoștile autorizate sunt ieșite din granițele lor, iar gunoiul este aruncat în mod arbitrar. Nu se efectuează diguirea și compostarea gunoiului. Atitudinea iresponsabilă a locuitorilor față de amenajarea gunoștii autorizate și depozitarea gunoiului în locuri interzise (margini de drum, malurile râului și a iazurilor, pe pășuni, în păduri) contribuie la crearea unor focare de infecție cu influență asupra sănătății locuitorii și cu grav impact asupra mediului înconjurător.

Activitatea de salubritate în oraș este gestionată de către întreprinderea municipală "Salubritate și amenajare".

Dintre numeroasele activități în domeniul salubrității derulate în comunitate putem menționa cele 4 proiecte implementate în perioada 2004-2006 și 2011 în oraș de către asociația obștească „Centrul Informațional Tighina” în parteneriat cu Primăria or. Căușeni cu sprijinul financiar al mai multor donatori precum Fundația Est-Europeană, Abasada Finlandei la București, Programul FHI-360, Agenția pentru dezvoltarea internațională a SUA (USAID), Fundația SOROS Moldova, Centrul „Contact”. În urma implementării acestor proiecte au fost procurate o autogunoieră, reparată alta, au fost confecționate și procurate 314 containere pentru gunoi menajer, 45 containere pentru plastic, 340 urne de gunoi. De asemenea ÎMSA Căușeni a fost dotată cu calculatoare și soft-urile necesare pentru contabilitate și facturarea clienților întreprinderii. De asemenea orașul a beneficiat de cca 100 containere pentru gunoi, tractor-buldozer, pres pentru plastic din fondurile ADR Sud; din fondurile europene a fost primită ca donație o autospecială gunoieră „Iveco”. Acțiunile date au pus baza dezvoltării serviciului public de salubritate al or. Căușeni.

Poluarea și distrugerea fondului forestier și fâșiilor de protecție

Suprafața totală a terenurilor fondului forestier pe teritoriul raionului Căușeni constituie 14,7 mii ha. Din acestea, or. Căușeni deține 150,9 ha de suprafață împădurită, respectiv 5,6% din total pe raion și se plasează pe locul VI din total localități din raion.

Fondul forestier și fâșiile de protecție sunt în special afectate de tăierile ilicite ale copacilor care au crescut în ultimii ani, pășunatul vitelor și de depozitarea ilegală a gunoiului.

4.2. Zone critice privind deteriorarea calității mediului pe teritoriul orașului

În teritoriul or. Căușeni există câteva zone critice privind deteriorarea calității mediului:

Tabel 4-4

Nr	Zona critică	Comentarii
1.	Depozite goale, utilizate în trecut sub pesticide	Un depozit gol unde au fost depozitate pesticide toxice inutilizabile.
2.	Gunoștile neautorizate	Pe teritoriul orașului există 7 gunoști neautorizate, cu suprafața totală de 0.5 ha. O parte de deșeuri se depozitează în afara perimetrelor admise, o altă parte se aruncă în luncile râului, iazurilor, pe terenurile agricole și împădurite, fapt ce conduce la apariția unui număr considerabil de gunoști stihionice și poluarea considerabilă a mediului.
3.	Precipitat de forocianură la fabricile de vin	630 tone precipitat de forocianură îmbuteliată în anfole de beton la fabricile de vin Căușeni.
4.	Alunecări de teren	27 ha alunecări de teren în or. Căușeni, din total 371,8 ha alunecări de teren din raion.
5.	Lipsa de stații de epurare și sistemului de canalizare centralizat	100% nu purifică stația de epurare din or. Căușeni.
6.	Apa potabilă poluată	Apa potabilă de calitate slabă, nu se hlorează, nu se filtrează, etc.
7.	Pericol de inundații	Pericol de inundații în lunca Botnei, cca 3300 gospodarii.
8.	Conducta de presiune înaltă de gaz	Conducta de presiune înaltă de gaz care traversează raionul Căușeni din direcția Rusia-Europa.
9.	Calea ferată	Transportarea pesticidelor și a materialului explozibil.
10.	Traficul rutier internațional	Transportarea pesticidelor și a materialului explozibil.
11.	Animale sălbatiche	Creșterea numărului de animale sălbatiche libere (mistreți, vulpi) în zonele forestiere.
12.	Muniții neexplodate	Numărul sporit de situații excepționale la capitolul depistarea munițiilor neexplodate din anii de război 1941-1945.

Sursa: Direcția Situații Excepționale Căușeni

4.3. Concluzii

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea investițiilor pentru revitalizarea infrastructurii fizice a orașului, • Existența gunoistilor autorizate, • Existența ONG-ului în domeniu, • Procentul în creștere a plantațiilor forestiere, • Împădurirea terenurilor degradate, • Posibilitatea de obținere a proiectelor de mediu pentru ONG-uri și APL, • Activează serviciul comunal 	<ul style="list-style-type: none"> • Alimentare parțială cu apă potabilă, • Necunoașterea nivelului de poluare a mediului ambiant, • Indiferența populației vizavi de problemele de mediu, • Tăierea ilicită a fondului forestier, • Un grad de împădurire a orașului cu mult mai mic decât media pe republică, • Lipsa posibilităților de neutralizare a deșeurilor, • Poluarea mediului în urma apariției gunoistilor neautorizate,
Oportunități	Pericole
<ul style="list-style-type: none"> • Volumul noxelor degajate în atmosferă este minim, • Disponibilitatea terenurilor pentru lărgirea fondului forestier, • Atragerea și implicarea cetățenilor în rezolvarea problemelor de mediu, • Ponderea solurilor de tip cernoziom 	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse limitate de bogății subterane, • Prelucrarea incorectă a solului pe terenurile supuse eroziunii, • Resurse acvatice insuficiente și poluate, • Gradul sporit de maladii la populație, • Dispariția faunei și viițăților în aria localității,

5. Capacitate Instituțională

5.1. Management Administrativ

Capacitate managerială și MRU

Printre cele mai importante concluzii se poate specifica că personalul primăriei dispune în marea sa parte de studii superioare, este destul de abil în activitățile curente. Desigur, va fi cazul să se enunțe și abilitățile scăzute de operare cu TIC, care se prezintă drept o deficiență puternică a activităților purtate de primărie.

În astfel de împrejurări se recomandă:

- Perfecționarea continuă a personalului trebuie să fie permanent în vizorul primăriei, cu valorificarea tuturor posibilităților de instruire, vizite de documentare, schimburi de experiență, seminare, cursuri de perfecționare, etc.
- Se impune necesitatea cooperării cu organizațiile neguvernamentale naționale, instituțiile specializate în domeniul dezvoltării profesionale, dezvoltării abilităților privind: implementarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale; gestionarea bazelor de date, limbile străine.
- Este necesar de elaborat și aplicat o politică pro-activă de recrutare și dezvoltare profesională a personalului, implicarea mai activă a tinerilor în viața publică a localității.
- Promovarea și implementarea unor metode alternative de motivare non-financiară, așa ca perfecționarea profesională, creșterea responsabilităților, promovarea, recunoașterea și aprecierea eforturilor depuse.
- Procesul de consolidare a echipei primăriei necesită abordarea echilibrată pe proiecte de dezvoltare a comunității.
- Antrenarea voluntarilor din comunitate pentru a îmbunătăți capacitățile de identificare și atragere a eventualelor finanțatori internaționali.

Cadru organizatoric, funcțional și procesul decizional

În general CL și primăria fac față solicitărilor curente, în pofida faptului că sunt dificultăți de finanțare și a disponibilităților locale. Aceasta își desfășoară activitățile în baza unor planuri anuale de activitate și parțial dispune de instrumente de management funcțional (sistem de circulație a documentelor, de comunicare intra și inter-instituțională).

În consecință se va insista pe următoarele recomandări:

- Consilierii locali trebuie să se implice mai activ în dezvoltarea socio-economică a localității.
- Pentru creșterea capacității administrative a APL funcționarii trebuie constituite încă 2 posturi – specialist atragere investiții și specialist tineret și sport.
- APL necesită dezvoltarea capacităților profesionale și modernizarea echipamentelor, valorificare mai profundă a potențialului tehnologiilor informaționale.
- Implementarea metodelor moderne de circulație a documentelor prin promovarea utilizării tehnologiilor informaționale performante și eficientizarea activității funcționarilor publici prin crearea bazelor de date pentru toate domeniile de activitate.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

- Elaborarea unor planuri de dezvoltare instituțională pe perioade medii.
- Fortificarea procesului decizional prin antrenarea membrilor CL în procese de instruire continuă.
- Prevederea unor fonduri pentru perfecționarea continuă a angajaților primăriei, în vederea asigurării unor servicii publice calitative.
- Informatizarea activităților primăriei în scopul reducerii costurilor de timp și realizării unei eficiențe sporite a actului public.
- Dezvoltarea sistemului de comunicare inter-instituțional, care să fie permanent în contact direct cu alte instituții și care de asemenea trebuie să aibă un dialog continuu cu societatea civilă.

Capacitatea de planificare strategică și de atragere a investițiilor

În perioada ultimilor 5 ani în or. Căușeni s-a manifestat un interes deosebit față de activitățile de planificare strategică, și a beneficiat de finanțare, încât aici s-au desfășurat mai multe activități de elaborare și valorificare a proiectelor de finanțare. În aceste condiții, colectivul primăriei și-a asumat angajamente sporite față de problemele cu care se confruntă localitatea, deși unele dintre acestea nu au fost soluționate încă din cauza lipsei de mijloace financiare.

În concluzie se poate menționa că APL din or. Căușeni, participând la activitățile de planificare strategică, dispune de abilități moderate în domeniul elaborărilor strategiilor de dezvoltare.

Recomandări:

- Elaborarea și aprobarea unei liste a investițiilor prioritare a APL.
- Structurarea bugetului APL cu planificarea cofinanțării necesare a proiectelor prioritare.
- Pregătirea unui specialist al primăriei în managementul ciclului de proiect.
- Se impune necesitatea atragerii tinerilor specialiști, cu abilități de scriere a proiectelor investitoriale în beneficiul comunității.
- Este necesar de lansat inițiative locale de stabilire a acordurilor de cooperare cu organizații neguvernamentale naționale și internaționale, cu parteneri de dezvoltare disponibili pentru a identifica soluții de dezvoltare a localității.
- Este oportun a examina posibilitățile de cooperare cu alte autorități, instituții pentru accesarea surselor externe pentru finanțarea unor priorități comune.

Management financiar

În or. Căușeni, ca și în general sistemul financiar al localităților din Republica Moldova, este unul destul de auster, care se limitează la cele mai stringente nevoi ale localităților. Ponderea mare a decontărilor salariale deseori nu permite decât acoperirea unor volume de lucrări minore, încât finanțarea unor proiecte de anvergură rămâne a fi restantă.

Recomandări:

- Este oportună dezvoltarea capacităților de accesare a fondurilor adiționale de finanțare a priorităților localității prin proiecte.
- Elaborarea realistă a bugetului APL cu planificarea finanțării parțiale sau integrale a proiectelor comunității.
- De contribuit la ridicarea nivelului de implicare a ONG-urilor din localitate în atragerea surselor financiare pentru localitate.
- Crearea serviciului de audit intern întru prevenirea pierderii resurselor.

- Elaborarea unei liste a privatizărilor și investițiilor prioritare a APL.
- Pentru implicarea mai activă a populației în dezbaterile bugetului sunt indicate următoarele modalități: mese rotunde, adunări publice, afișaj pe panou.

Capacitatea de relaționare

Reieșind din analizele efectuate capacitatea de relaționare a APL din Căușeni este destul de extinsă, această situație fiind condiționată pe de o parte de abilitățile APL de a stabili parteneriate locale și externe, iar pe de altă parte de capacitatea AP de nivelul I și II de a stabili relații de sprijin a APL din teritoriu. Cu toate acestea, dacă ar mai fi asigurate și unele premise suplimentare (drumuri bune, economie și sferă socială dezvoltate), capacitatea de relaționare ar putea fi și mai mult extinsă.

În acest sens se va recomanda:

- Raporturile cu societatea civilă și mediul de afaceri trebuie să fie mai mult aprofundate și extinse în mai multe domenii de activitate.
- Elaborarea de proiecte prioritare și accesarea de fonduri prin participarea în parteneriate.
- Comunicarea tematică cu grupurile marginalizate și vulnerabile trebuie să fie permanent în vizorul Primăriei și Consiliului local.
- Conștientizarea avantajelor de care poate să beneficieze APL în urma extinderii relațiilor.
- Perfecționarea mecanismului de stabilire a relațiilor de colaborare și parteneriat.
- Preluarea unor bune practici de colaborare de care se dispune în alte primării.
- Manifestarea mai intensă a unor inițiative de stabilire a unor relații de colaborare și parteneriat, care pot avantaja real localitatea, și îmbunătăți imaginea APL.
- Soluționarea unor probleme economice locale și de infrastructură.
- Implicarea mai activă în stabilirea și extinderea relațiilor de colaborare nu numai a APL ci și a membrilor comunității.

Competențe, responsabilități

În localitate pot fi constatate angajamente și responsabilități sporite față de cadrul legal pe care și le asigură primarul. Și totuși, referindu-ne la finanțarea austeră, realizarea funcției de asigurare a cadrului normativ este una dificilă, care solicită o revedere consistentă.

Recomandări:

- Cartografierea atribuțiilor proprii și delegate a scos în evidență unele atribuții și competențe cu acoperire financiară parțială sau total neacoperite, un nivel scăzut de cunoaștere și de delimitare a atribuțiilor proprii și delegate.
- Delegarea și transferul de autoritate trebuie să fie efectuat prin: contribuirea la creșterea de competențe, alocarea de resurse suficiente, aplicarea principiului participativ și transparenței în acțiunile cu caracter public.
- Este frecventă implicarea funcționarilor în alte activități decât cele stabilite în baza funcției ocupate, fapt ce afectează activitatea normală a subdiviziunilor și calitatea executării funcțiilor.

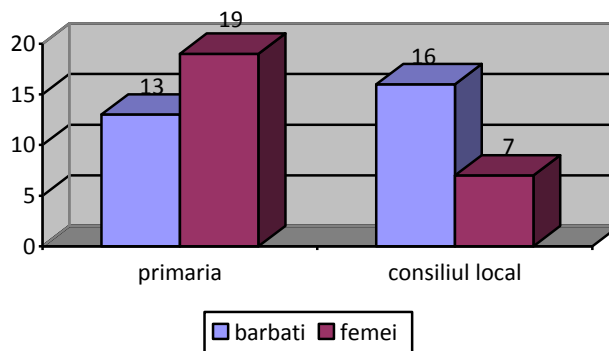
5.2. Reprezentarea și participarea politică

Administrația publică locală

După adoptarea Legii privind administrația publică locală nr. 436-XVI din 28.12.2006 autoritățile administrației publice locale ale or. Căușeni sunt reprezentate prin Consiliul Local și Primărie. Activitatea autorităților administrației publice locale este bazată pe legislația în vigoare și propriile Regulamente de organizare și funcționare.

Consiliul local este autoritatea deliberativă a orașului constituit din 23 consilieri aleși în urma alegerilor locale generale din 19 iunie anul 2011. Consiliul local este constituit din 7 femei (ceea ce constituie 30,4%) și 9 bărbați (69,6%), persoane cu venit mediu.

reprezentarea gender in cadrul administratiei publice locale, 2011

În conformitate cu prevederile legislației în vigoare în cadrul Consiliului, în dependență de specificul local au fost create următoarele comisii consultative de specialitate:

1. Comisia pentru buget, finanțe, agricultură, urbanism, amenajarea teritoriului, servicii publice și protecția mediului (11 membri)
2. Comisia pentru învățământ, tineret, sport, sănătate, cultură, protecția socială și instituții publice locale (7 membri)
3. Comisia pentru administrația publică, juridică, petiții și relații internaționale (7 membri).

Comisiile consultative de specialitate ale Consiliului local s-au întrunit anual de câte ori a fost necesar.

Personalul primăriei este reprezentat de 32 persoane, dintre care 19 femei, ceea ce constituie 59,4%, și 13 bărbați: 40,6%. Toți funcționarii actuali au studii superioare de specialitate, cu excepția unei persoane care are studii medii de specialitate. Experiența minimă a specialiștilor primăriei este de 1 an. Vârsta angajaților primăriei este între 30-57 ani.

Primarul, ales, candidat independent, are 46 ani, de etnie moldovean, creștin-ortodox.

Principiile de bază ale activității tuturor specialiștilor încadrați în cadrul serviciilor publice ale Primăriei sunt colegialitatea, disciplina, competența și responsabilitatea. Aceste principii asigură buna funcționare a serviciilor primăriei și încrederea locuitorilor în buna gestionare a treburilor publice.

Primăria dispune de propriul sediu cu suprafață care este suficientă pentru bună organizare și desfășurare a activităților APL. Pentru creșterea capacității administrative a UAT funcționarii consideră că trebuie constituite încă 2 posturi – specialist în atragerea investițiilor și specialist pentru tineret și sport.

Sistemul informațional

Primăria dispune de 15 calculatoare, 1 fax, 1 copiator, 12 posturi de telefoane. Funcționarii primăriei consideră că acest echipament în principiu este suficient.

Funcționarii primăriei au acces la internet prin conectare la modem (linie telefonică). Localitatea dispune de propria pagina web, de o adresă e-mail (primradu2012@mail.ru), pe care o utilizează în calitate de instrument de comunicare. Primăria Căușeni este abonată la următoarele reviste/ziare: Monitorul Oficial al RM, Contabilitate și Audit, Achiziții publice.

Participarea în cadrul proiectelor de dezvoltare comunitară în ultimii 2 ani

Conform datelor oferite de către primărie, este prezent un nivel ridicat de participare al locuitorilor or. Căușeni în cadrul proiectelor de dezvoltare comunitară, la luarea deciziilor privind prioritățile proiectului, participarea la evaluarea proiectului, participarea activă la implementare. De menționat ca participă în special reprezentanții gospodăriilor cu venit mediu, rata participării femeilor fiind de 49% comparativ cu rata participării bărbaților.

Marea majoritate ale proiectelor de decizie au fost înaintate drept urmare a primarului, la care s-au asociat și persoanele fizice, consilierii.

Tabelul 5-2 Repartizarea inițierii proiectelor de decizii, anii 2009-2011

Subiecții ce au inițiat proiecte de decizie	2011
Primar	77
Consilieri	15
Urmare a adresării persoanelor fizice	7
Urmare a adresării persoanelor juridice	45
Urmare a adresării autorităților publice raionale	3

Legislativul local poate fi calificat destul de receptiv la inițiativele populației și ale organelor autorităților publice de nivele superioare.

5.3. Transparența decizională și participarea cetățenească

Procesul decizional

Activitățile legislativului local în perioada ultimilor 3 ani au fost destul de intense. Pe parcursul ultimilor trei ani Consiliului orășenesc i-au fost înaintate spre examinare cca 100-110 proiecte de decizii.

Din numărul total de decizii aprobate în ultimii 3 ani, 83% au avut caracter normativ și 17% caracter individual.

De regulă la ședințele CL Căușeni sunt puse în discuție 15-20 proiecte de decizii.

Referitor la participarea civică ce ține de categoria grupurilor vulnerabile, se atestă o implicare mai activă din partea persoanelor vârstnice, urmate de gospodării conduse de persoane singure, tineri; o implicare mai slabă este din partea persoanelor sărace și minorităților religioase. Participarea femeilor și bărbaților din categoriile sus menționate este în proporție egală.

În or. Căușeni pentru a asigura transparența deciziilor aprobate sunt utilizate următoarele mijloace: Panou informativ, adunări generale, mese rotunde, audieri publice, prin consilieri și comitete de sector, mass media locală, pagina web a primăriei.

Ordinea publică

Autoritățile locale și Inspectoratul poliției raionale a întreprins măsuri în domeniul asigurării ordinii de drept, combaterii corupției, criminalității și infracțiunilor economice. A fost elaborat programul raional de prevenire și combatere a criminalității și corupției.

Sarcinile inspectoratului poliției local și cel raional în realizarea Programului de combatere a criminalității și corupției sunt:

- optimizarea structurii organizatorice și a concepției tuturor subdiviziunilor;
- asigurarea principiului egalității tuturor cetățenilor în fața legii;

- concentrarea eforturilor a tuturor subdiviziunilor ale Inspectoratului de Poliție Căușeni asupra combaterii crimei organizate și corupției, omorurilor la comandă, actelor de terorism, șantaj, infracțiuni de ordin economico financiar, în special în sistemul financiar-bancar, energetic, pieței de valori mobiliare, fondurilor de investiții suprimării economiei tenebre, în deosebi a evaziunilor fiscale, contrabandei, etc.;
- aprofundarea colaborării cu organele abilitate din alte raioane, precum și din alte state, în combaterea crimei organizate;
- aprofundarea colaborării cu agenții economici, cu cetățenii, cu organele autorităților locale în combaterea corupției depistate printre funcționarii publici.

Ordinea publică și siguranța locuitorilor or. Căușeni este garantată de către poliția orășenească, poliția raională și trupele de carabinieri dizlocate pe teritoriul or. Căușeni.

5.4. Societate Civilă

Societatea civilă este reprezentată de instituțiile și organizațiile sociale și civice care constituie temelia unei democrații funcționale. Organizațiile societății civile se implică în luarea deciziilor privind dezvoltarea socială sau a deciziilor de interes public.

Instituții ale societății civile care funcționează în orașul Căușeni:

- organizații nonguvernamentale (ong-uri); asociații de proprietari; organizații politice; cluburi civice; syndicate; organizații filantropice; cluburi sociale și sportive; instituții culturale; organizații religioase; mișcări ecologiste.

La nivelul anului 2012 în Căușeni erau înregistrate ca funcționabile un număr de 48 ONG-uri (Anexa nr.2). Aceste organizații activează în special pe bază de voluntariat, sporadic accesează fonduri mici pentru soluționarea unor probleme locale.

5.5. Finanțe Publice

Veniturile bugetului orașului

În conformitate cu prevederile Legii privind sistemul bugetar, legii privind finanțele publice locale, care determină politica bugetar-fiscală inclusiv și a localităților urbane, se elaborează proiectul de buget. Prognoza veniturilor și cheltuielilor se efectuează în conformitate cu nivelul veniturilor și cheltuielilor anilor precedenți, fără însă a se lua în considerație creanțele și datoriile.

Elaborarea bugetului se face în baza plafoanelor stabilite de către Ministerul Finanțelor. APL dispune de taxe locale, veniturile din administrarea bunurilor publice și cele parvenite din prestarea serviciilor. APL poate beneficia de resurse financiare suplimentare prin intermediul organismelor finanțatoare și donatoare.

Veniturile în bugetul or. Căușeni sunt formate din:

- plata impozitului funciar a persoanelor juridice și fizice din teritoriu, impozitul pe bunurile imobiliare persoanelor juridice și fizice din teritoriu, Încasări de mijloace speciale, taxe locale pentru colectarea cărora își asumă răspundere APL;
- transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat care sunt alocate prin intermediul Consiliului Raional Căușeni pentru bugetul orașului, cu scopul finanțării instituțiilor locale din subordinea Primăriei.

În general predomină transferurile din bugetul de stat, orientate pentru un număr limitat de acțiuni (asigurarea procesului de învățământ, unele acțiuni sociale).

Volumul transferurilor bugetare planificate pentru bugetele anilor 2009, 2010 și 2011 reprezintă 87,5%, 90,2% și respectiv 83,04%. În venitul propriu al primăriei Căușeni încasările nefiscale au scăzut în ultimii 3 ani pînă la o pondere de pînă la 50%.

Trebuie de menționat că sumele planificate sunt acoperite din taxele și impozitele locale. Acest lucru denotă o capacitate medie a APL Căușeni de a mobiliza resursele locale pentru finanțarea necesităților și proiectelor comunității.

Tabelul 5-4 Evoluția veniturilor bugetare

	2007	2008	2009	2010	2011
Veniturile bugetare, total	11789	13896	15558	15732	16737
• Încasări directe și integrale:					
Impozitul pe bunurile imobiliare	350	538	540	676	573
Impozitul funciar	430	492	427	457	442
Taxele locale	2350	2367	1380	2062	2124
Taxa pentru eliberarea licențelor	194	93			
Taxa pentru patenta de întreprinzător	433	415	555	567	553
Alte venituri prevăzute de legislație		76	68	42	33,5
Încasări de mijloace speciale	436	775	721	829	848
• Defalcări de la venituri generale de stat					
Impozitul pe venit	2201	2371	3001	571	
Taxa pe valoarea adăugată					
• Transferuri de la bugetul raional	5395	6772	8864	10527	11984

O observare asupra dinamicii bugetului orașului pune în evidență o tendință de creștere a veniturilor bugetare, în anul 2011 față de anii precedenți.

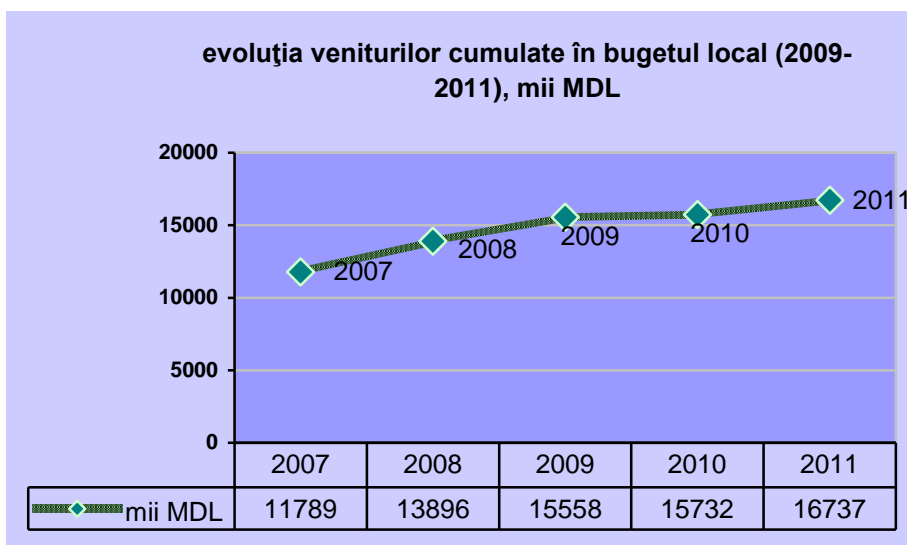
În perioada 2009-2011 valoarea medie a bugetului local ce revine la o persoană a înregistrat o creștere cu cca 8%, modificându-se de la 0,88 mii lei la 0,95 mii lei.

Or. Căușeni se plasează satisfăcător la capitolul provenienței veniturilor, deoarece ponderea medie a veniturilor provenite din surse proprii pentru perioada 2009-2011 a fost de 35%. Totuși APL administrează în mare măsură și mijloace financiare de proveniență externă. Se va specifica și pe faptul că ponderea veniturilor proprii în anul 2011 a scăzut în raport cu anul 2009 cu 14,6%.

În aceste condiții dislocările bugetare ale localității sunt destul de austere, acestea fiind îndreptate majoritar înspre acoperirea celor mai stringente nevoi ale localității, printre care și cele salariale.

Cheltuielile bugetare executate

În anul 2011, de fapt ca și în mulți ani anterior, similar cu multe primării din Republica Moldova, or. Căușeni a administrat un buget auster, în care cca 81,3% din cheltuielile bugetare au fost destinate învățământului (inclusiv salarizarea personalului didactic și auxiliar din grădinițe). Dacă la acestea se mai anexează și cheltuielile dedicate culturii (8,1%) și salarizării autorităților executive ale APL (6,3%), atunci se va ajunge la o pondere de cca 95% din cheltuielile totale, încât pentru celelalte zeci și

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

sute de nevoi ale localitatii mai rămân 5% din buget, ceea ce reprezintă o cotă infim de mică. Este important și momentul că primăria Căușeni nu acoperă din veniturile proprii nici nevoile proprii APL-ului.

În anul 2011 modificări esențiale în structura cheltuielilor locale nu s-au produs. Cea mai mare creștere în structura cheltuielilor a înregistrat-o ponderea cheltuielilor pentru învățământ. Creșterile respective au fost "compensate" de descreșterile corespunzătoare ale cheltuielilor neatribuite Serviciii de stat cu destinație generală.

Indicatori bugetari	2009	2010	2011
Buget Planificat	17915	16133	18044
Buget Realizat	15558	15734	16737
Procentul realizării bugetului planificat	86,8%	97,5%	92,8%
Dinamica bugetară	-13,2%	-2,5%	-7,2%
Venituri proprii	6694	5205	4753
Transferuri de la stat	8864	10526	11984
Pondere veniturilor proprii (%)	43%	33%	28,4%
Pondere transferurilor de la stat %	57%	67%	71,6%

Bugetul primăriei intră în competența unui șef contabil, contabil șef adjunct și 4 contabili cu studii medii și superioare de specialitate. Contabilii din primărie au participat la instruirii privind utilizarea sistemului contabil C1 și dispun de programa 1C, această programă este aplicată în anumite sectoare.

Mediatizarea bugetului în localitate se face, populația din oraș fiind implicată în dezbaterile bugetului local.

5.6. Concluzii

Puncte tari	Puncte slabe
<ul style="list-style-type: none"> •Capacitatea APL Căușeni de a mobiliza resursele locale, •Dezvoltarea capacităților de accesare a fondurilor adiționale de finanțare prin proiecte, •Primăria Căușeni are relații de cooperare cu mai mulți actori interni și externi, •Contabilitatea este dotată, •Bugetul este mediatizat, •Prevederile bugetare în mare parte sunt realizate, •Personalul primăriei abil în activitățile curente, •Implicarea activă a populației în dezbaterile bugetului, •Un nivel ridicat de participare al locuitorilor orașului în cadrul proiectelor de dezvoltare comunitară 	<ul style="list-style-type: none"> •Veniturile proprii reprezintă cca 35% din cheltuieli, ceea ce menține comunitatea la un nivel redus de autogestiuine, •Nu se fac calcule suplimentare și analize ale posibilităților financiare, •Lipsa în cadrul primăriei a posturilor de specialist în atragerea investițiilor și specialist tineret și sport, •Veniturile bugetului orașului sunt orientate pentru un număr limitat de acțiuni, Primăria Căușeni nu acoperă din veniturile proprii nici nevoile proprii APL-ului, •Valorificare scăzută a potențialului tehnologiilor informaționale, •Insuficiența mijloacelor financiare necesare pentru perfecționarea continuă a personalului
Oportunități	Constrângeri
<ul style="list-style-type: none"> •Programe de parteneriat transfrontalier, •Participarea civică a femeilor și bărbaților din categoriile vulnerabile este în proporție egală, 	<ul style="list-style-type: none"> •Predomină transferurile din bugetul de stat, orientate pentru un număr limitat de acțiuni,

II. Cadrul general al Strategiei

6.1 Viziunea

Viziunea strategiei de dezvoltare a orașului Căușeni este:

O COMUNITATE PROSPERĂ, DEZVOLTATĂ ECONOMIC, SOCIAL ȘI CULTURAL, BINE AMENAJATĂ ȘI ECOLOGIC CURATĂ, CARE ASIGURĂ LOCUIITORILOR SĂI UN NIVEL ÎNALT DE TRAI.

6.2 Misiunea

Pentru realizarea Viziunii strategice misiunea comunității și a autorităților publice locale este:

ASIGURAREA UNUI NIVEL ÎNALT DE TRAI AL POPULAȚIEI PRIN CREȘTERE ECONOMICĂ, DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ȘI SERVICIILOR SOCIAL-CULTURALE, ASIGURAREA UNUI MEDIU CURAT ȘI SĂNĂTOS, VALORIFICÂND RESURSELE LOCALE.

6.3 Valorile Strategiei

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al comunității a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii zece ani. Acest sistem este compus din următoarele valori:

Profesionalism. Această valoare se va manifesta prin competență, rapiditate și calitate în soluționarea problemelor stringente ale comunității.

Competență. Această valoare se va manifesta prin implicarea în rezolvarea problemelor comunității a unor persoane care dispun de cunoștințele și abilitățile necesare, investiți cu exercitarea acestor atribuții și responsabili pentru acțiunile lor.

Responsabilitate. Este valoarea care va asigura dezvoltarea în toate domeniile, care va fi asigurată prin asumarea de către responsabilii de implementare a obligațiilor de a efectua acțiunile până la sfârșit cu asumarea răspunderii pentru consecințe.

Meritocrație. Capacitatea de autoanaliză a activității ce se manifestă prin promovarea factorilor de decizie de în funcție de competență, profesionalism și omenie.

Cooperare. Strategia de dezvoltare va fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc încercând să diminuăm divergențele la maxim.

Consultare. Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a comunității va fi discutată cu întreaga comunitate și implementată cu acordul majorității.

Incluziune. Respectarea echității de gen și participării incluzive a tuturor grupurilor de cetățeni. Asigurarea accesului la informare, expunere și implicare în viața APL și în procesul de luare a deciziilor la nivel local a femeilor, persoanelor cu dizabilități, asociațiilor de veterani, etc.

Transparență. Activitatea în privința implementării strategiei de dezvoltare se va desfășura fiind permanent îndreptată spre maximizarea căilor și posibilităților de informare reciprocă a factorilor de decizie și a membrilor comunității pentru asigurarea clarității și înțelegerii procesului în derulare.

6.4 Obiective Strategice

Pentru realizarea Viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a patru obiective strategice:

- I. DEZVOLTAREA ȘI ÎNBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII INFRASTRUCTURII ȘI SERVICIILOR PUBLICE**
- II. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ENERGETICE ȘI UTILIZAREA EFICIENTĂ A ENERGIEI**
- III. ASIGURAREA UNEI DEZVOLTĂRI ECONOMICE ECHILIBRATE**
- IV. PROTEJAREA MEDIULUI AMBIANT**
- V. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR CADRULUI INSTITUȚIONAL**

III. Cadrul operațional al Strategiei

În cadrul discuțiilor desfășurate la Atelierele de planificare strategică au fost discutate mai multe aspecte critice ale dezvoltării durabile ale localității. După analiza efectuată a necesităților și priorităților de dezvoltare a localității, având drept punct de reper Viziunea Strategică de Dezvoltare și Misiunea autorităților publice locale și a partenerilor locali de dezvoltare, au fost formulate Obiective Strategice de dezvoltare a localității pentru perioada următorilor 8 ani.

Pentru fiecare din Obiectivele strategice au fost identificate programe și proiecte /acțiuni necesare de realizat.

7.1 Obiectiv Strategic 1. Dezvoltarea și îmbunătățirea calității infrastructurii și serviciilor publice

#	Programe	Acțiuni / Proiecte
	Renovarea și extinderea infrastructurii utilităților publice și sociale	<ul style="list-style-type: none"> • elaborarea planului urbanistic • elaborarea planului de amenajare a teritoriului • construcția rețelelor de comunicare la sectoarele Grigori Grigoriu și Valul lui Traian • reparația și reconstrucția drumurilor locale, 5 km plombare și 30 km varianta albă anual • amenajarea trotuarelor cu pante de acces • construcția/ reparația podurilor din oraș • amenajarea stațiilor feroviare • redeschiderea trecerii peste calea ferată de la stația de cărbune or. Căușeni • reparația autogării și amenajarea pistelor de parcare • dezvoltarea transportului public local prin introducerea a trei rute locale noi • amenajarea opririlor pentru transportul public • amenajarea și construcția noilor parcări auto • instalarea indicatoarelor de circulație • instalarea numerotației și indicatoarelor stradale • redenumirea stradelor în străzi • construcția gardului la grădinița nr.1 și sediului CPC „Alter Ego” • reabilitarea edificiilor grădinițelor de copii • crearea centrului de plasament pentru bătrâni • crearea centrului multifuncțional pentru persoane social-vulnerabile

#	Programe	Acțiuni / Proiecte
		<ul style="list-style-type: none"> • deschiderea cantinei sociale • construcția și deschiderea Palatului de înregistrare a căsătoriilor • deschiderea unui bazin acvatic de tip închis • deschiderea centrului de plasament a cîinilor vagabonzi • construcția a 10 grupuri sanitar-publice • amenajarea a 5 mini-stadioane publice sportive • deschiderea unui centru de resurse pentru tineret • amenajarea locurilor de agrement pentru populație • instalarea a 120 bănci publice • extinderea rețelei de apeduct și canalizare în sectorul Valul lui Traian și canalizare în sect. Grigore Grigoriu • îmbunătățirea sistemului de canalizare stradală, str. Frunze, Păcii, Mateevici, Ștefan cel Mare • reparația și amenajarea obiectelor de for public • conservarea și promovarea monumentului istoric „Biserica Adormirea Maicii Domnului” • asigurarea unui mediu favorabil și echitabil a tuturor cultelor din oraș
2	Creșterea capacităților instituționale ale instituțiilor publice și sociale	<ul style="list-style-type: none"> • dotarea didactică și tehnică a bibliotecilor • îmbunătățirea bazei tehnico-materiale și didactice a grădinițelor de copii • extinderea zonelor Wi Fi din oraș • studierea limbii engleze în cadrul instituției școlare

7.2 Obiectiv strategic 2. Dezvoltarea infrastructurii energetice și utilizarea eficientă a energiei

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1	Creșterea capacităților de producere, transport, distribuție a energiei	<ul style="list-style-type: none"> • extinderea, modernizarea rețelelor de gaze naturale, 13 km în sectorul Grigore Grigoriu • construirea, reabilitarea, modernizarea rețelelor de distribuție a energiei termice și a centralelor termice publice • modernizarea infrastructurii de rețele electrice și subterane • extinderea rețelei de iluminat public stradal • deschiderea unei fabrici de prelucrare a biomasei, producere a materialelor termoizolante • dezvoltarea infrastructurii publice locale pentru energie solară • dezvoltarea infrastructurii locale pentru energie eoliană • asigurarea cu energie alternativă a Centrului de plasament temporar de tip familie pentru copiii aflați în dificultate „Alter Ego” și a altor instituții publice.
2	Optimizarea consumului de energie	<ul style="list-style-type: none"> • creșterea eficienței energetice a instituțiilor publice • optimizarea cheltuielilor termice prin consolidarea mai multor instituții publice la un punct termic unic • schimbarea utilajului economic energetic • renovarea și amenajarea subsolurilor instituțiilor publice și utilizarea lor eficientă
3	Promovarea unui consum prudent, inteligent și econom a energiei	<ul style="list-style-type: none"> • realizarea unui studiu de evaluare a potențialului energetic orășenesc • realizarea unui program de evaluare/audit a situației energetice a instituțiilor publice și fondului locativ din oraș • elaborarea unui studiu cu privire la crearea parcului eolian în or. Căușeni • consolidarea capacităților în domeniul planificării energetice • implementarea de activități de constientizare pentru

#	Programe	Acțiuni/proiecte
		<p>cetateni privind eficiența energetică</p> <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea unui punct de informare în cadrul primăriei privind eficiența energetică și noi surse de energie • elaborarea și implementarea Programului de Eficiență Energetică Locală și a Planului de Acțiune pe Eficiența Energetică Locală • elaborarea programelor de informare și comunicare din domeniul EE • promovarea asocierii locatarilor

7.3 Obiectiv strategic 3. Asigurarea unei dezvoltări economice echilibrate

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1	Promovarea, susținerea și dezvoltarea antreprenoriatului (business-ului mic și mijlociu)	<ul style="list-style-type: none"> • deschiderea centrului de dezvoltare și asistență a mediului de afaceri • dezvoltarea microintreprinderilor și a IMM prin scutire de taxe și impozite locale • promovarea economică a orașului prin utilizarea TIC • construcția unui centru expozițional • dezvoltarea meșteșugăritului local • amenajarea piețelor locale cu condiții sanitare și estetice • deschiderea unei piețe auto • redirecționarea transportului de tonaj mare din oraș • deschiderea unui complex turistic - sportiv • restabilirea și amenajarea unei porțiuni a tumulului „Valul lui Traian” într-un complex istoric turistic

7.4 Obiectiv strategic 4. Protecția mediului ambiant

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1	Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant	<ul style="list-style-type: none"> • evaluarea resurselor naturale din oraș • promovarea educației ecologice și ridicarea nivelului de conștientizare a populației • îmbunătățirea serviciilor de colectare și transportare a deșeurilor • extinderea cu 50% a infrastructurii de salubritate • amenajarea poligonului pentru depozitarea deșeurilor conform standardelor • lichidarea gunoistilor spontane și neautorizate • reînnoirea spațiilor verzi și a fâșiilor forestiere de protecție • menținerea calității apei potabile din izvoare, fântâni de izvor • curățarea și amenajarea albiei râului Botna și afluenților lui • amenajarea floristică a orașului • administrarea eficientă a pășunilor • construirea unei unități pentru cadavrele animalelor (groapa Bekkari)
2	Protecția civilă	<ul style="list-style-type: none"> • elaborarea studiului de fezabilitate de risc pentru alunecări de teren, inundații și cutremure și programelor de soluționare • asigurarea acțiunilor de stopare a alunecărilor de teren, eroziunilor, inundații • amenajarea și dotarea adăposturilor de protecție a populației în situații excepționale, subsoluri publice

7.5 Obiectiv strategic 5. Consolidarea capacităților cadrului instituțional

#	Programe	Acțiuni/proiecte
1	Asigurarea implementării Planului de Dezvoltare a Capacităților pentru anii 2013-2020	<ul style="list-style-type: none"> programe de îmbunătățire a capacității de management a proiectelor și atragere a finanțărilor îmbunătățirea capacității de planificare și gestionare a serviciilor publice locale programe de schimb de experiență în managementul public, vizite de studiu crearea unui ghișeu unic în cadrul primăriei orașului realizarea unui infochiosc, amenajarea panourilor de informare, modernizarea paginii web a primăriei consolidarea parteneriatelor cu donatori, sectorul privat, actorii sociali stabilirea relațiilor de colaborare / înfrățire cu alte localități

IV. Implementarea și Monitorizarea Strategiei

8.1 Etape de Implementare

Succesul realizării Strategiei de Dezvoltare socio-economică a or. Căușeni depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acesteia, de prezența unei coaliții încheiate în societate. În procesul realizării Strategiei Căușeni vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând un scop personal, îndeplinind rolul de implementator al acțiunilor planificate. Aceștia sunt:

1. Administrația publică locală (Consiliul Local, Primarul, Primăria)
2. Locuitorii orașului
3. Societatea civilă
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul raional, Guvernul, Organizațiile internaționale).

Implementarea Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a or. Căușeni poate fi divizată convențional în 3 etape:

Adoptarea Strategiei de dezvoltare socio-economică a orașului. În cadrul acestei etape Strategia de dezvoltare va fi supusă dezbaterilor în cadrul Audierilor publice organizate de către primărie. După dezbateri și ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Strategia va fi înaintată Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.

Implementarea Strategiei de dezvoltare se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Strategiei de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul Strategic de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

8.2 Monitorizarea Strategiei

8.2.1 Cadrul instituțional de monitorizare

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (i) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și (ii) raportarea rezultatelor evaluării.

În scopul asigurării transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor în pentru fiecare sector va fi format un Comitet din 3 persoane. Membrii acestor Comitete vor fi rezidente în sectorul respectiv și aleși la Adunarea locuitorilor din sector (circa 70 gospodării).

Comitetele vor contribui la antrenarea cât mai activă a tuturor locuitorilor din sector atât în rezolvarea obiectivelor Strategiei or. Căușeni, cât și în procesul de luare a deciziilor privind implementarea proiectelor Strategiei, astfel consolidându-se societatea civilă din oraș. Interesele Comitetele de Sector vor fi reprezentate de o persoană aleasă de comitet care va face parte din **Consortiul Comitetele de Sector**. Consortiul Comitetele de Sector se va aduna în ședințe o dată în 2 săptămâni. Atribuțiile acestui consortiu vor consta în:

- a. Planificarea și realizarea activităților de implementare în sector a Strategiei
- b. Coordonarea activităților de implementare în sector
- c. Stabilirea legăturii directe între sector și Comisia de Implementare.

Monitorizarea implementării strategiei se va efectua de **Comisia pentru Implementarea Strategiei** (în continuare CIS). CIS va fi creată cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul Local și Primărie în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltare:

- Unitatea Specializată pentru Planificare Strategică (USPS)
- Consiliul local (președinții comisiilor consultative de specialitate și secretarul Consiliului)
- Primărie (Primarul, specialistul în domeniul regimului funciar și contabilul șef)
- Comunitatea oamenilor de afaceri (directorii sau reprezentanții principalilor structuri economice din localitate)
- Instituțiile educaționale (directorul școlii și al grădiniței de copii)
- Organizațiile non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-ilor ce activează în domeniul protecției mediului, social, apărarea drepturilor omului și de tineret)
- Reprezentanți ai grupurilor vulnerabile.

În implementarea strategiei responsabilitățile de bază ale CIS vor fi:

- Planificarea implementării acțiunilor
- Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare
- Coordonarea activităților de implementarea acțiunilor și proiectelor de dezvoltare
- Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate
- Monitorizarea implementării planului de acțiuni
- Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Local
- Acordarea asistenței tehnice și consultative în domeniile relevante dezvoltării localității conform prezentei strategii
- Elaborarea și dezbateră proiectelor prioritare de dezvoltare
- Analiza deciziilor privind diverse probleme ale orașului
- Elaborarea și inițierea modificărilor în strategie

- Elaborarea studiilor și proiectelor de dezvoltare etc.

CIS își va desfășura activitatea în ședințe care se vor desfășura cel puțin o dată în lună.

Forumul Cetățenesc, în număr de 80-90 persoane, întrunește toți membrii Comitetelor de Sectoare, Grupurile de inițiativă din localitate, Comisia de Implementare a Strategiei. Ședințele Forumului se vor face o dată în trimestru. Competențele Forumului Comunității sunt:

- Avizare și punerea în dezbateră a rapoartelor și proiectelor propuse de CIS
- Asigurarea cadrului participativ și organizatoric pentru implementarea Strategiei Căușeni
- Propunerea și discutarea modificărilor în Strategia Căușeni
- Actualizarea planului și reactualizarea Strategiei.
- Propagarea Conceptului de Dezvoltare Durabilă
- Consultarea (CIS, Comitetelor de sectoare, APL) privind măsurile planului local de acțiuni.
- Inițierea unor noi studii și proiecte
- Asigurarea transparenței în activitatea APL privind implementarea Strategiei

Un rol important în procesul de implementare a strategiei îl are Consiliul Local, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Strategiei. Competențele Consiliului local se vor axa pe:

- Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor
- Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Încurajarea Voluntarilor în diverse activități publice
- Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune ale Strategiei
- Parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici în ceea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Strategiei.

8.2.2 Raportarea și Indicatorii de monitorizare

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către CIS privind realizarea planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual CIS va prezenta Consiliul Local raportul de evaluare a implementării Strategiei.

Evaluarea implementării Strategiei se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Obiectiv Strategic 1. Dezvoltarea și îmbunătățirea calității infrastructurii și serviciilor publice	
Program	Indicatori de monitorizare
Renovarea și extinderea infrastructurii utilităților publice și sociale	<ul style="list-style-type: none">• planul urbanistic elaborat• planul de amenajare a teritoriului elaborat• sectoarele Grigori Grigoriu și Valul lui Traian dotate cu rețele de comunicare• numărul de km de drumuri locale reparate/reconstruite• numărul de km de trotuar amenajate cu pante de acces• numărul de poduri construite / reparate• stațiile feroviare amenajate

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Obiectiv Strategic 1. Dezvoltarea și îmbunătățirea calității infrastructurii și serviciilor publice	
Program	Indicatori de monitorizare
	<ul style="list-style-type: none"> • trecerea peste calea ferată de la stația de cărbune or. Căușeni redeschisă • autogara reparată • numărul de piste de parcare la autogară amenajate • numărul de rute locale noi introduse • numărul opririlor pentru transportul public amenajate • numărul de parcări auto amenajate / construite • numărul indicatoarelor de circulație instalate • numărul indicatoarelor și numerotației stradale instalate • numărul de strădele redenumite în străzi • numărul de metri ai gardului la grădinița nr.1 și sediului CPC „Alter Ego” construite • suprafața edificiilor grădinițelor de copii reabilitată • centrul de plasament pentru bătrâni funcțional • centrul multifuncțional pentru persoane social-vulnerabile funcțional • cantina socială funcțională • numărul de beneficiari ai instituțiilor de menire socială • Palatul de înregistrare a căsătoriilor funcțional • bazin acvatic de tip închis funcțional • centrul de plasament a câinilor vagabonzi funcțional • numărul de grupuri sanitar-publice construite • numărul de mini-stadioane sportive amenajate • centrul de resurse pentru tineret funcțional • numărul de beneficiari ai centrului de resurse pentru tineret • numărul și suprafața locurilor de agrement amenajate • numărul de bănci publice instalate • numărul de km a rețelei de apeduct și canalizare în sectorul Valul lui Traian și canalizare în sect. Grigore Grigoriu • numărul de km a rețelei de canalizare stradală din str. Frunze, Păcii, Mateevici, Ștefan cel Mare reabilitate • numărul obiectelor de for public reparate și amenajate • monumentul istoric „Biserica Adormirea Maicii Domnului” conservat și promovat • numărul de cereri/solicitări, parvenite din partea reprezentanților cultelor, satisfăcute
Creșterea capacităților instituționale ale instituțiilor publice și sociale	<ul style="list-style-type: none"> • nivelul de dotare didactică și tehnică a bibliotecilor • nivelul de dotare tehnico-materiale și didactice a grădinițelor de copii • suprafața zonelor Wi Fi din oraș • limba engleză introdusă în curriculum-ul unei instituții școlare

Obiectiv Strategic 2. Dezvoltarea infrastructurii energetice și utilizarea eficientă a energiei	
Program	Indicatori de monitorizare
Creșterea capacităților de producere, transport, distribuție a energiei	<ul style="list-style-type: none"> • numărul de km ai rețelelor de gaze naturale în sectorul Grigore Grigoriu • numărul centralelor termice publice • numărul de km ai rețelelor de distribuție a energiei termice construite, reabilitate • numărul de km ai rețelei electrice și subterane

Obiectiv Strategic 2. Dezvoltarea infrastructurii energetice și utilizarea eficientă a energiei	
Program	Indicatori de monitorizare
	<p>modernizate</p> <ul style="list-style-type: none"> • numărul de piloni echipați pentru iluminare • fabrica de prelucrare a biomasei, producere a materialelor termoizolante funcțională • suma investițiilor atrase pentru dezvoltarea infrastructurii publice locale pentru energie solară și energie eoliană • numărul de parteneriate stabilite • Centrul de plasament temporar de tip familie pentru copiii aflați în dificultate „Alter Ego” asigurat cu energie alternativă
Optimizarea consumului de energie	<ul style="list-style-type: none"> • suma economiilor financiare pentru energie electrică și termică a instituțiilor publice • numărul de instituții publice consolidate la un punct termic unic • suprafața subsolurilor instituțiilor publice amenajată
Promovarea unui consum prudent, inteligent și econom a energiei	<ul style="list-style-type: none"> • studiu de evaluare a potențialului energetic orășenesc realizat • program de evaluare/audit a situației energetice a instituțiilor publice și fondului locativ din oraș realizat • studiu cu privire la crearea parcului eolian în or. Căușeni realizat • numărul de beneficiari ai cursurilor de planificare energetică • numărul de activități de constientizare pentru cetățeni privind eficiența energetică • numărul de beneficiari ai punctului de informare din cadrul primăriei privind eficiența energetică și noi surse de energie • Programul de Eficiență Energetică Locală și Planul de Acțiune pe Eficiența Energetică Locală elaborate • numărul de materiale de informare și comunicare din domeniul EE elaborate • numărul Asociațiilor locatarilor înregistrate

Obiectiv Strategic 3. Asigurarea unei dezvoltări economice echilibrate	
Program	Indicatori de monitorizare
Promovarea, susținerea și dezvoltarea antreprenoriatului (business-ului mic și mijlociu)	<ul style="list-style-type: none"> • centrul de dezvoltare și asistență a mediului de afaceri funcțional • suma scutirilor pentru microintreprinderi și IMM de taxe și impozite locale • numărul de materiale promoționale elaborate • centru expozițional funcțional • numărul meșteșugarilor locali promovați/asistați • numărul de locuri de vânzare ai piețelor locale • nivelul de amenajare cu condiții sanitare și estetice a piețelor locale • piața auto funcțională • transportul de tonaj mare redirectionat din oraș • complex turistic-sportiv funcțional • porțiune a tumulului „Valul lui Traian” restabilită și amenajată într-un complex istoric turistic

Obiectiv Strategic 4. Protejarea mediului ambiant	
Program	Indicatori de monitorizare
Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant	<ul style="list-style-type: none"> • resursele naturale din oraș evaluate • numărul de materiale de educație ecologică elaborate și distribuite la populație • numărul unităților de transport pentru colectarea și transportarea deșeurilor • numărul de beneficiari ai serviciilor de salubritate • numărul de recipienți pentru gunoi instalate în oraș • suprafața poligonului pentru depozitarea deșeurilor amenajată conform standardelor • numărul gunoistilor spontane și neautorizate lichidate • suprafața spațiilor verzi și a fâșiilor forestiere de protecție reînnoite • numărul de izvoare, fântâni de izvor curățate și amenajate • numărul de km ai albiei râului Botna și afluenților lui curățate și amenajate • nivelul de amenajare floristică a orașului • suprafața de teren destinată pentru pășune • numărul de contracte de arendă a terenurilor pentru pășune • groapa Bekkari construită
Protecția civilă	<ul style="list-style-type: none"> • studiul de fezabilitate de risc pentru alunecări de teren, inundații și cutremure și programele de soluționare elaborate • suprafața de teren supusă riscului alunecărilor de teren, eroziunilor, inundațiilor amenajată/reabilitată/consolidată • numărul adăposturilor de protecție a populației în situații excepționale, subsoluri publice amenajate și dotate

Obiectiv Strategic 5. Consolidarea capacităților cadrului instituțional	
Program	Indicatori de monitorizare
Asigurarea implementării Planului de Dezvoltare a Capacităților pentru anii 2013-2020	<ul style="list-style-type: none"> • numărul de beneficiari ai programelor de îmbunătățire a capacității de management a proiectelor și atragere a finanțărilor • numărul de beneficiari ai cursurilor de planificare și gestionare a serviciilor publice locale • numărul de beneficiari ai programelor de schimb de experiență în managementul public • numărul de vizite de studiu organizate • ghișeu unic funcțional • numărul de beneficiari ai serviciilor ghișeului unic • infochiosc funcțional • numărul de panouri de informare amenajate • numărul de vizitatori ai paginii web a primăriei • numărul parteneriatelor stabilite • numărul de proiecte bilaterale realizate

8.3 Riscuri și Impedimente de Implementare

Realizarea efectivă a acțiunilor propuse în Strategia de dezvoltare poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării strategiei de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (i) interne și (ii) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării strategiei	<ul style="list-style-type: none"> • Confruntări de interese privind implementarea strategiei; Prevalarea intereselor personale • Resurse financiare limitate • Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
Parteneriat	<ul style="list-style-type: none"> • Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea • Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților lor • Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor • Neimplicarea partenerilor naționali și internaționali
Dezvoltarea economică	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale • Dependenta sectorului agrar de condițiile naturii
Social	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale • Pauperizarea continuă a populației; Imigrarea forței de muncă
Mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Nedorința populației de a conștientiza pericolul folosirii apei poluate asupra sănătății lor • Lipsa doritorilor de a presta servicii de salubritate
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<ul style="list-style-type: none"> • Instabilitatea cursului politic • Contradicția și instabilitatea legislației în vigoare
Relații parteneri exter	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale • Micșorarea cuantumului transferurilor de la bugetul raional
Starea economiei	<ul style="list-style-type: none"> • Potențial investițional redus • Inaccesibilitatea piețelor de desfacere de peste hotare • Infrastructură de afaceri nedezvoltată • Risc de țară

V. Planul de acțiuni

9.1 Obiectiv Strategic 1. Dezvoltarea și îmbunătățirea calității infrastructurii și serviciilor publice

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ Lei	Surse potențială de finanțare
Renovarea și extinderea infrastructurii utilităților publice și sociale	Elaborarea planului urbanistic	2013	APL I	430 mii	Buget local, APL II
	Elaborarea planului de amenajare a teritoriului	2014-2016	APL I	500 mii	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru construcția rețelilor de comunicare la sectoarele Grigoriei Grigoriu și Valul lui Traian	2013-2016	APL I, Apă-Canal, Căușeni-Gaz, Moldtelecom, Union Fenosa	5 mln	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru reparația și reconstrucția drumurilor locale, 5 km plombare și 30 km varianta albă, anual	2013-2016	APL I Minister. Transport	4 mln	Surse atrase
	Acțiuni de amenajare a trotuarelor cu pante de acces	2013-2016	APL I, SA Drumuri, Agenții economici	400 mii	Surse atrase
	Parteneriat în cadrul programelor de consolidări, terasamente, refacere și reabilitare a drumurilor afectate de calamități naturale	2013-2016	APL I APL II	1,6 mln	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor în vederea construcției/ reparației podurilor din oraș (la piața Botna, de trecere peste calea ferată, peste râulețul Lunga la intersecția str. D. Cantemir și Păcii)	2013-2016	APL I APL II Minister Transport.	8 mln	Surse atrase, Buget local
	Cooperare în programe de amenajare a stațiilor feroviare	2015-2016	APL I, APL II Minister. Transport	5,4 mln	Surse atrase
	Colaborare în redeschiderea trecerii	2013-2016	APL I	800 mii	Surse atrase

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ Lei	Surse potențială de finanțare
	peste calea ferată de la stația de cărbune or. Căușeni		Ministerul Transporturilor		
	Colaborare în acțiuni de reparație a autogării și amenajare a pistelor de parcare	2015-2016	APL I, Minister. Transport	1,6 mln	Surse atrase
	Dezvoltarea transportului public local, introducerea a trei rute locale noi	2013-2016	APL I PPP	7 mln	Surse atrase
	Acțiuni de amenajare a opririlor pentru transportul public	2013-2016	APL I PPP	500 mii	Surse atrase
	Colaborare în vederea amenajării și construcției noilor parcuri auto	2013-2016	APL I PPP	3,2 mln	Surse atrase
	Cooperare în vederea instalării indicatoarelor de circulație	2013-2016	APL I, MAI, Minister. Transport	400 mii	Surse atrase
	Cooperare în vederea instalării indicatoarelor și numerotației stradale	2014-2016	APL I, ADR Sud, Minister. Transport	585 mii	Surse atrase, Buget local
	Acțiuni de redenumire a stradelor în străzi	2014-2016	APL I, ONG	25 mii	Surse atrase, Buget local
	Colaborare în vederea construcției gardului la grădinița nr.1 și sediului CPC „Alter Ego”	2013-2014	APL I, ONG	187 mii	Surse atrase, Buget local
	Acțiuni de reparație capitală a grădiniței de copii nr.1	2013	APL I	120 mii	Buget de stat Buget local
	Acțiuni de renovare a sistemului de aprovizionare cu apă potabilă, canalizare și încălzire a grădiniței de copii nr.2	2013	APL I, APL II	890 mii	Bugetul de stat Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor în vederea schimbării ușilor și ferestrelor la grădinițele de copii nr.1 și nr.2	2012-2013	APL I	533 mii	Agenția pentru Eficiență Energetică
	Facilitarea atragerii investițiilor în vederea schimbării ușilor și ferestrelor la grădinița de copii nr.6	2013	APL I	100 mii	Bugetul de stat, Buget local

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ Lei	Surse potențială de finanțare
	Crearea centrului de plasament pentru bătrâni	2014-2016	APL I, APL II, PPP, ONG	3,4 mln	Surse atrase, Buget local
	Colaborare în vederea creării centrului multifuncțional pentru persoane social-vulnerabile, dotat cu spălătorie, baie, etc	2015-2016	APL I, APL II, ONG	3 mln	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru deschiderea cantinei sociale	2013-2016	APL I, ONG	500 mii	Surse atrase, Buget local
	Cooperare în vederea deschiderii Palatului de înregistrare a căsătoriilor	2014-2016	APL I, PPP, OSC	6 mln	Surse atrase
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru deschiderea unui bazin acvatic de tip închis	2013-2016	APL I PPP	1,4 mln	Surse atrase
	Colaborare în scopul deschiderii centrului de plasament a cîinilor vagabonzi	2014-2016	APL I, PPP, ONG	4 mln	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea instalării/ construcției a 10 grupuri sanitar-publice	2013-2016	APL I, PPP	1 mln	Surse atrase, Buget local
	Colaborare în amenajarea a 5 mini-stadioane sportive	2014-2016	APL I, APL II	1,5 mln	Surse atrase, Buget local
	Cooperare în deschiderea unui centru de resurse pentru tineret	2015-2016	APL I PPP	8 mln	Surse atrase
	Colaborare pentru amenajarea locurilor de agrement pentru populație (parc, 20 terenuri de joacă pentru copii, iazul la Micro)	2013-2016	APL I, PPP, ONG	2,6 mln	Surse atrase, Buget local
	Instalarea a 120 bănci publice	2013-2016	APL I, ÎMSA, PPP, ONG	360 mii	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru extinderea rețelei de apeduct și canalizare în sectorul Valul lui Traian și canalizare în sect. Grigore Grigoriu	2013-2014	APL I, Apă-Canal,	2,5 mln	Surse atrase

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ Lei	Surse potențială de finanțare
Creșterea capacităților instituționale ale instituțiilor publice și sociale	Facilitarea atragerii investițiilor pentru renovarea sistemului de canalizare stradală, str. Frunze, Păcii, Mateevici, Ștefan cel Mare	2013-2014	APL I, Apă-Canal,	1,2 mln	Surse atrase
	Acțiuni de reparație și amenajare a obiectelor de for public (muzee, monumente)	2013-2016	APL I, PPP, ONG	1,2 mln	Surse atrase, Buget local
	Colaborare în conservarea și promovarea monumentului istoric „Biserica Adormirea Maicii Domnului”	2013-2016	APL I, APL II, Minister. Culturii	4,8 mln	Surse atrase
	Dezvoltarea echilibrată a tuturor cultelor din oraș	2013-2016	APL I, ONG	400 mii	Surse atrase
	Cooperare în programe de dotare didactică și tehnică a bibliotecilor	2013-2016	APL I, Nova Teca	450 mii	Surse atrase
	Îmbunătățirea bazei tehnico-materiale și didactice a grădinițelor de copii	2013-2016	APL I ONG	1,2 mln	Surse atrase, Buget local
	Susținerea extinderii zonelor Wi Fi din oraș	2013-2016	APL I Moldtelecom	200 mii	Surse atrase
	Susținerea studierii limbii engleze în cadrul instituției școlare	2013-2016	APL I Minister. Învățământ	1,5 mln	Surse atrase

9.2 Obiectiv Strategic 2. Dezvoltarea infrastructurii energetice și utilizarea eficientă a energiei

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Creșterea capacităților de producere, transport, distribuție a energiei	Cooperare în extinderea, modernizarea rețelelor de gaze naturale, 13 km, sect. Grigore Grigoriu Colaborare și cooperare în construirea, reabilitarea, modernizarea rețelelor de distribuție a energiei termice și a centralelor termice publice	2013-2016 2013-2016	APL I, Ștefan Vodă-Gaz fil Căușeni APL I, PPP	14 mln 6 mln	Surse atrase Surse atrase

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru modernizarea infrastructurii de rețele electrice și subterane	2014-2016	APL I APL II PPP	8 mln	Surse atrase
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru extinderea rețelei de iluminat public stradal, 50 km	2013-2015	APL I, PPP	1,8 mln	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor în vederea deschiderii unei fabrici de prelucrare a biomasei, producere a materialelor termoizolante, etc	2015-2016	APL I PPP	5,6 mln	Surse atrase
	Colaborare în programe de dezvoltare a infrastructurii publice locale pentru energie solară	2014-2016	APL I, PPP	2,8 mln	Surse atrase
	Colaborare în programe de dezvoltare a infrastructurii locale pentru energie eoliană	2014-2016	APL I, PPP	3,5 mln	Surse atrase
	Susținerea proiectelor de asigurare cu energie alternativă a Centrului de plasament temporar de tip familie pentru copiii aflați în dificultate „Alter Ego”	2013-2015	APL I, ONG	1,2 mln	Surse atrase, Buget local
Optimizarea consumului de energie	Cooperare în programe de creștere a eficienței energetice a instituțiilor publice și conservare a energiei termice la instituțiile publice: (schimbare acoperiș, termoizolare pereți, amenajare subsoluri, etc.)	2014-2016	APL I, PPP	8 mln	Surse atrase, Buget local
	Optimizarea cheltuielilor termice prin consolidarea mai multor instituții publice la un punct termic unic (ex: grădinița nr 1 + grădinița nr 2)	2015-2016	APL I PPP	2 mln	Surse atrase
	Susținerea programelor de schimbare a utilajului economic energetic	2015-2016	APL I, PPP	2,2 mln	Surse atrase
	Susținerea programelor de amenajare a subsolurilor instituțiilor publice și utilizare a lor eficientă	2014-2016	APL I, PPP	2,8 mln	Surse atrase, Buget local

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Promovarea unui consum prudent, inteligent și econom a energiei	Realizarea unui studiu de evaluare a potențialului energetic orășenesc	2013-2014	APL I, PPP	500 mii	Surse atrase, Buget local
	Contribuirea la realizarea unui program de evaluare/audit a situației energetice a instituțiilor publice și fondului locativ	2014-2016	APL I, PPP	800 mii	Surse atrase, Buget local
	Elaborarea unui studiu cu privire la crearea parcului eolian în or. Căușeni	2014-2016	APL I, PPP	500 mii	Surse atrase, Buget local
	Consolidarea capacităților în domeniul planificării energetice	2013	APL I		USAID
	Sporirea nivelului de percepere de către cetățeni a beneficiului eficienței energetice (elaborare programe de informare și comunicare din domeniul EE)	2013-2016	APL I, APL II, ONG	240 mii	Surse atrase, Buget local
	Dezvoltarea unui punct de informare în cadrul primăriei privind eficiența energetică și noi surse de energie	2013-2016	APL I		Surse atrase, Buget local
	Elaborarea și implementarea Programului de Eficiență Energetică Locală și a Planului de Acțiune pe Eficiența Energetică Locală	2013-2016	APL I		Surse atrase, Buget local
	Elaborarea programelor de informare și comunicare din domeniul EE	2013-2016	APL I		Surse atrase, Buget local
	Promovarea asocierii locatarilor în scopul realizării programelor de eficiență energetică și amenajare estetică a spațiului locativ privat/public din oraș	2013-2016	APL I, APL II, PPP, ONG	800 mii	Surse atrase, Buget local

9.3 Obiectiv Strategic 3. Asigurarea unei dezvoltări economice echilibrate

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Promovarea, susținerea și dezvoltarea antreprenoriatului (business-ului mic și mijlociu)	Facilitarea atragerii investițiilor în deschiderea centrului de dezvoltare și asistență a mediului de afaceri	2014-2016	APL I, APL II, ONG, PPP	260 mii	Surse atrase
	Facilitarea dezvoltării microintreprinderilor și a IMM prin scutire de taxe și impozite locale	2013-2016	APL I	1,6 mln	Surse atrase, Buget local
	Parteneriat în promovarea economică a orașului prin utilizarea TIC (video-spot, web, e-buletine, etc)	2013-2016	APL I CCIT	850 mii	Surse atrase, Buget local
	Parteneriat în vederea construcției unui centru expozițional	2014-2016	APL I, APL II, PPP	29 mln	Surse atrase
	Colaborare în programe de dezvoltare a meșteșugăritului local (materiale promoționale, deschiderea unei piețe de meșteșugărit local)	2013-2016	APL I, PPP, ONG	500 mii	Surse atrase, Buget local
	Colaborare în acțiuni de amenajare a piețelor locale cu condiții sanitare și estetice	2013-2016	APL I, PPP	1,4 mln	Surse atrase
	Colaborare în vederea deschiderii unei piețe auto	2014-2015	APL I PPP	1,7 mln	Surse atrase
	Acțiuni de lobby în vederea redirecționării transportului de tonaș mare din oraș	2013-2014	APL I	200 mii	Surse atrase, Buget local
	Colaborare și cooperare în vederea deschiderii unui complex turistic	2014-2016	APL I, PPP, ONG	3,6 mln	Surse atrase
	Parteneriat în programe de restabilire și amenajare a unei porțiuni a tumulului „Valul lui Traian” într-un complex istoric turistic	2014-2016	APL I APL II	9,6 mln	Surse atrase, Buget local

9.4 Obiectiv Strategic 4. Protejarea mediului ambiant

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Reducerea nivelului de poluare a mediului ambiant	Acțiuni de evaluare a resurselor naturale din oraș (obiecte acvatice naturale, bogății subterane, etc.)	2013-2016	APL I, APL II, PPP	500 mii	Surse atrase, Buget local
	Cultivarea culturii ecologice și ridicarea nivelului de conștientizare a populației	2013-2016	APL I, ONG	100 mii	Surse atrase, Buget local
	Îmbunătățirea serviciilor de colectare și transportare a deșeurilor. Proiectul „Managementul guvernării deșeurilor”.	2013	APL I ADR Sud	1,2 mln	Surse atrase
	Facilitarea atragerii investițiilor în vederea extinderii infrastructurii de salubritate	2013-2016	APL I ÎMSA, ONG	2,5 mln	Surse atrase, Buget local
	Asigurarea amenajării poligonului pentru depozitarea deșeurilor conform standardelor	2014-2016	APL I, APL II, ÎMSA, PPP, ONG	12 mln	Surse atrase
	Acțiuni de lichidare a gunoistilor spontane și neautorizate	2013-2016	APL I, ÎMSA	200 mii	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru reînnoirea spațiilor verzi / fâșiilor forestiere de protecție	2013-2016	APL I, Ocolul Silvic	500 mii	Surse atrase
	Menținerea calității apei potabile din izvoare, fântâni de izvor	2013-2016	APL I, ONG	300 mii	Surse atrase, Buget local
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru curățirea și amenajarea albiei râului Botna 33 km și afluenților lui de pe teritoriul orașului conform cerințelor	2013-2016	APL I ONG	35 mln	Surse atrase
	Susținerea acțiunilor de amenajare floristică a orașului	2013-2016	APL I, ÎMSA, PPP	160 mii	Surse atrase
	Dezvoltarea programelor de ameliorare și administrare eficientă a pășunilor	2013-2016	APL I	20 mii	Surse atrase, Buget local
	Parteneriat în construirea unei unități pentru cadavrele animalelor (groapa Bekkari)	2015-2016	APL I, ONG	150 mii	Surse atrase
	Protecția civilă	Elaborarea studiului de fezabilitate de risc pentru alunecări de teren, inundații și cutremure și programelor de soluționare	2014-2016	APL I	500 mii

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
	Facilitarea atragerii investițiilor pentru programe de stopare a alunecărilor de teren, eroziunilor, inundații	2013-2016	APL I, Dep Sit Except	10 mln	Surse atrase
	Colaborare în acțiuni de amenajare și dotare a adăposturilor de protecție a populației în situații excepționale, subsoluri publice	2013-2016	APL I, Dep Sit Except	3,6 mln	Surse atrase

9.5 Obiectiv Strategic 5. Consolidarea capacităților cadrului instituțional

Program	Acțiuni/proiecte	Perioada de implementare	Responsabil	Cost estimativ, Lei	Surse potențială de finanțare
Asigurarea implementării Planului de Dezvoltare a Capacităților pentru anii 2013-2020	Îmbunătățirea capacității de planificare și gestionare a serviciilor publice locale	2013-2016	APL I	100 mii	Surse atrase, Buget local
	Participare în programe de schimb de experiență în managementul public, vizite de studiu	2013-2016	APL I	150 mii	Surse atrase, Buget local
	Participare în programe de îmbunătățire a capacității de management a proiectelor și atragere a finanțărilor	2013-2016	APL I	10 mii	Surse atrase, Buget local
	Susținerea acțiunilor de creare a unui ghișeu unic în cadrul primăriei orașului	2013-2014	APL I		Surse atrase, Buget local
	Facilitarea comunicării cu cetățenii și a accesului acestora la informații publice prin realizarea unui infochiosc, amenajarea panourilor de informare, modernizarea paginii web a primăriei	2013-2016	APL I		Surse atrase, Buget local
	Acțiuni de consolidare a parteneriatelor stabilite	2013-2016	APL I	100 mii	Surse atrase, Buget local
	Stabilirea relațiilor de colaborare / înfrățire cu alte localități	2013-2016	APL I	190 mii	Surse atrase, Buget local

ABREVIERI

- a.** – anul
- ADLAI** – Agenția de Dezvoltare Locală și Atragerea Investițiilor
- AEÎC** – asociația de economii și împrumut a cetățenilor
- AO** – asociație obștească
- AP** – administrația publică
- APL** – administrația publică locală
- APP** – Asociația Părinților și Pedagogilor
- CIS** – comisia pentru implementarea strategiei
- CO** – consiliul orașenesc
- CPL** – consiliul participativ local
- CR** – Consiliul Raional
- GI** – grup de inițiativă
- ha** – hectar
- ICPA** - Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agronomie
- ÎI** – întreprindere individuală
- km** – kilometru
- MRU** – managementul resurselor umane
- ONG** – organizație non – guvernamentală
- or.** – orașul
- PPP** – parteneriat public - privat
- s.** – satul
- SAI** – specialist pentru atragere investiții
- SRL** – societate cu răspundere limitată
- TIC** – tehnologii informaționale computerizate
- USPS** – unitatea specializată pentru planificare strategică

Echipa de lucru

AO Centrul Informațional Tighina

Nr	Nume, prenume	Funcția
1.	Cîșlaru Tudor	Manager general, expert în Administrația Publică Locală
2.	Cîșlaru Olga	Expert, consultant

Unitatea Specializată pentru Planificare Strategică

Nr	Nume, prenume	Funcția
1.	Repeșciuc Grigore	Primar de Căușeni, coordonator general
2.	Jubea Lidia	Specialist relații cu publicul, responsabil de organizare și desfășurare a procedurilor de lucru
3.	Mereuță Mihail	Viceprimar or. Căușeni
4.	Guzun Ion	Viceprimar or. Căușeni
5.	Lebedev Victor	Specialist primăria or. Căușeni, construcții și gospodărie comunală
6.	Boiștean Vasile	Specialist primăria or. Căușeni, reglementarea regimului proprietății funciare
7.	Mungiu Natalia	Specialist primăria or. Căușeni

Consiliul Participativ Local

Nr	Nume, prenume	Funcția
1.	Flocea Tatiana	Primăria or. Căușeni, specialist cultură, tineret, sport
2.	Mungiu Natalia	Primăria or. Căușeni, specialist resurse umane
3.	Petrușca Svetlana	Primăria or. Căușeni, specialist
4.	Danoi Ludmila	Primăria or. Căușeni, contabil șef
5.	Cucoș Ala	Consiliul orașenesc Căușeni, secretar interimar
6.	Ostaș Valeriu	Consilier orașenesc
7.	Repeșciuc Aurelia	Consilier orașenesc
8.	Pașcan Ștefan	Consilier raional
9.	Gogu Serghei	Vicepreședinte raionul Căușeni
10.	Pîrvu Vladimir	Direcția Construcții, Consiliul Raional Căușeni

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Nr	Nume, prenume	Funcția
11.	Catanoi Artemie	Direcția Administrație Publică Locală Consiliul Raional Căușeni, șef
12.	Gălcă Alexandru	Apă Canal, Căușeni, director
13.	Baltag Ecaterina	Întreprinderea Municipală Salubritate și Amenajare Căușeni, director
14.	Gangan Mihail	SA Drumuri-Căușeni, șef
15.	Băluță Alexei	Ștefan Vodă Gaz, filiala Căușeni, șef
16.	Burlacu Sergiu	Inspekția Energetică de Stat
17.	Iordan Elizaveta	Centru Sănătate Publică, șef
18.	Burlacu Ion	Inspekția Ecologică de Stat Căușeni
19.	Druță Petru	Direcția Situații Excepționale Căușeni
20.	Boiștean Svetlana	Grădinița. nr 6, director
21.	Osadci Tatiana	ONG Centrul Pro Familia
22.	Razumas Pavel	ONG Centrul de plasament „Alter Ego”
23.	Andreev Domnica	ONG Arca lui Noe
24.	Șveț Nadejda	ACSA Căușeni, director
25.	Ciobanu Ion	Medic

Anexe

Anexa nr. 1.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC), Agenția de Dezvoltare Regională Sud (ADR Sud), în colaborare cu Agenția de Eficiență Energetică (AEE) și cu suportul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei în Moldova (Giz) au realizat în a II-a jumătate a anului 2012 o campanie de colectare a datelor în domeniul eficienței energetice. Reprezentantii APL de ambele nivele și reprezentanții instituțiilor publice au colectat date în domeniul eficienței energetice a clădirilor publice.

Pentru or. Căușeni sunt prezentate datele ce se referă la 9 instituții publice, inclusiv primăria, 5 grădinițe de copii, o întreprindere municipală, Centrul de plasament temporar al copiilor în dificultate "Alter Ego", Centrul de sănătate. Conform datelor, toate clădirile sunt construcții vechi, ce datează cu anii 60-80 ai sec. XX, respectiv au uzură fizică și morală. Doar la jumătate din instituțiile analizate începând cu a. 2010 au fost instalate ferestre de termopan PVC, la celelalte ferestrele fiind de lemn, instalate la momentul construcției clădirii. De menționat, că pînă a fi instalate în a. 2010 la grădinița nr. 7 ferestre termopan PVC, temperatura medie în instituție în sezonul rece al anului era de cca 8°C și instituția 2-3 luni de iarnă nu activa. Situația s-a schimbat în prezent, activitatea instituției este cu regim normal, iar temperatura medie pe timp rece fiind de 17-18°C.

Toate instituțiile dispun de cazane autonome la gaze naturale, utilizate doar pentru încălzire. De menționat că în majoritatea instituțiilor, cca 67%, temperatura medie interioară în clădire în ultimii trei ani nu a ajuns media de 18-20°C, din motiv de economii de resurse financiare și a sistemului de încălzire ineficient și defect.

Din instituțiile sus menționate doar 1 grădiniță de copii, 1 centru curativ de sănătate și 1 centru social, ceea ce reprezintă 33%, au izolat termic pereții exteriori, podea peste subsol/demisol și planșeu ultimul etaj.

Eficiența energetică a clădirilor publice or. Căușeni

Nr d/o	Întreprinderea	Primăria	Grădinița – creșă nr. 1	Grădinița – creșă nr. 2	Grădinița – creșă nr. 4	Grădinița – creșă nr. 6	Grădinița – creșă nr. 7	Întreprindere municipală	Centrul plasament temporar copii în dificultate "Alter Ego"	Centrul de sănătate
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Proprietar	APL I 1979	APL I 1986	APL I 1977	APL I 1964	APL I 1973	APL I 1981	APL I 1974	APL I 1985	APL I 1967
2.	Anul finalizării construcției	31	280	277	171	133	29	18	42	
3.	Nr. de persoane ce beneficiază la moment de clădire	2753.28		1132.8	3914	6000			1678.3	3728
4.	Volumul clădirii (m ³)	850	1833.6		926	1484	674,7	190	408,4	569,2
5.	Suprafața funcțională (m ²)	803.2	1833.6		926	1484		190	335.54	3728
6.	Suprafața încălzită (m ²)	Termopanel PVC, 19 buc, a. 2010.	Termopanel PVC, 95 buc, a. 2012.	Termopanel PVC, 170 buc, a. 2010.	Lemn, 64 buc, a. 1964	Lemn, 79 buc, a. 1973	Termopanel PVC, 77 buc, a. 2010.	Lemn, 10 buc, a. 1974	Termopanel Aluminiu, 18 buc, a. 2010	
7.	Ferestre tip	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu
8.	Tip de combustibil solid (*)	Gaze naturale, 2 unit	Gaze naturale, 3 unit	Gaze naturale, 3 unit	Gaze naturale, 2 unit	Gaze naturale, 1 unit	Gaze naturale, 2 unit	Gaze naturale, 2 unit	Gaze naturale, 2 unit	Nu
9.	Încalzire local (tip cazan combustibil)	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu
10.	Izolarea țevilor în încăperile neîncălzite	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu
11.	Temperatura medie interioară în clădire în ultimii 3 ani, 18-20°C	Nu	Nu, sistem de încălzire ineficient	Nu, Sistem de încălzire defect	Nu, Sistem încălzire ineficient	Nu, economii bani, sistem ineficient și defect	Nu	Da	Da	Da
12.	Apă caldă în clădire	Da, boiler electric	Nu	Da, boiler electric	Da, boiler electric	Nu	Nu	Nu	Da, cazan individual	Nu

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Nr d/o	Întreprinderea	Primăria	Grădinița – creșă nr. 1	Grădinița – creșă nr. 2	Grădinița – creșă nr. 4	Grădinița – creșă nr. 6	Grădinița – creșă nr. 7	Întreprindere municipală	Centrul plasament temporar copii in dificultate "Alter Ego"	Centrul de sănătate
13.	Alimentarea cu gaze naturale a clădirii	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
14.	Utilizarea gazelor naturale	Pentru încălzire	Pentru încălzire	Pentru încălzire	Pentru încălzire	Pentru încălzire	Pentru încălzire	Pentru încălzire	Pentru încălzire, pt apă caldă	Da
15.	Consumul total de energie electrică 2009 (kWh)	21.688	55.599	65.151	25.733	21.990	34.832	937	6.300	49.278
16.	Consumul total de energie electrică 2009 (lei)	34.700	87.846	91.000	38.600	32.984	50.855	965	5.355	88.700
17.	Consumul total de energie electrică 2010 (kWh)	23.875	64.918	96.000	32.867	30.623	56.256	856	5.559	50.345
18.	Consumul total de energie electrică 2010 (lei)	38.200	114.254	144.000	49.300	45.935	82.134	1010	8.505	90.621
19.	Consumul total de energie electrică 2011/kWh	26.100	58.916	88.529	29.117	29.152	75.663	920	6.255	53.679
20.	Consumul total de energie electrică 2011 (lei)	42.700	108.994	150.500	49.500	49.558	110.469	1.190	9.945	96.621
21.	Consumul total de gaze naturale 2009 (m cub N)	8.439	19.483	32.388	9.363	7.290	11743.3	5.600	4.054	1.900
22.	Consumul total de gaze naturale 2009 (lei)	37.470	981.190	108.500	51.500	40.100	78563	22.215	16.054	4.100
23.	Consumul total de gaze naturale 2010 (m cub N)	11.756	29.130	34.400	15.200	16.284	19968.3	5.450	4.054	1.950
24.	Consumul total de gaze naturale 2010 (lei)	52.200	118.949	172.000	83.600	89.562	133588	23.394	18.000	4.200
25.	Consumul total de gaze naturale 2011 (m cub N)	7.037	26.984	18.246	15.400	14.414	18943.5	5.000	4.054	2.100

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Nr d/o	Întreprinderea	Primăria	Grădinița – creșă nr. 1	Grădinița – creșă nr. 2	Grădinița – creșă nr. 4	Grădinița – creșă nr. 6	Grădinița – creșă nr. 7	Întreprindere municipală	Centrul plasament temporar copii in dificultate "Alter Ego"	Centrul de sănătate
26.	Consumul total de gaze naturale 2011 (lei)	45.600	174.870	183.600	84.700	79.280	126732	31.430	22.900	4.587
27.	Izolarea termică pereți exteriori	Nu	Nu	Da	Nu	Nu	Nu	Nu	Parțial	Da
28.	Izolare termică podea peste subsol/demisol neîncălzit	Nu	Nu	Da	Nu	Nu	Nu	Nu	Da	Da
29.	Izolare termică planșeu ultim etaj	Nu	Nu	Da	Nu	Nu	Nu	Nu	Da	Da

(*) cărbune, lemn, bricheți, peleți, baloturi de paie

Anexa nr. 2. Lista ONG-urilor din or. Căușeni

Nr	Denumire	Data înregistrării	Președinte	Scop
1.	Asociația Teritorială a Primarilor din raionul Căușeni	24.07.2003	Musteața Valeriu	Protejarea drepturilor primarilor
2.	Centrul Informațional Tighina	20.04.2000	Cîșlaru Tudor	Informare, dezvoltare locală
3.	Asociația Euro-Invest Căușeni	30.08.2005	Andrian Rodica	Promovarea valorilor civile
4.	ONG Genius Grup	2006	Ostaș Olga	Tineret
5.	Centrul Regional pentru Femei „EVA”	12.2004	Cîșlaru Olga	Promovarea femeii
6.	Organizația raională Căușeni a Societății „Cernobil” din Moldova	11.03.2004	Armaș Dumitru	Acordarea ajutorului persoanelor care au suferit în urma catastrofei
7.	Asociația „Europa Nova”	05.10.2004	Popov Victor	Crearea unui climat democratic
8.	Centru de business, informații și marketing Căușeni	06.12.2004	Sergiu Rusu	Dezvoltarea sectorului agroindustrial
9.	Asociația de orientare sportivă din raionul Căușeni	17.02.2005	Naghibir Igor	Pregătirea sportivilor
10.	Organizația veteranilor de război și al muncii din raionul Căușeni	16.03.2005	Popov Dumitru	Protejarea oamenilor în vîrstă
11.	A.O”Caritate”	11.04.2005	Cîrlig Ion	Dezvoltarea socială

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Nr	Denumire	Data înregistrării	Președinte	Scop
12.	Filiață Căușeni a Comunității republicane a Nemților din Moldova	06.06.2005	Eremeev Vasile	Apărarea drepturilor nemților domiciliați în Moldova
13.	Asociația de fotbal a raionului Căușeni	11.01.2006	Sandu Nicolaie	Promovarea activității fotbalistice
14.	A.O. „Demo ad litteram”	07.03.2006	Sărătilă Vladimir	Promovarea valorilor democratice
15.	A.O. a Producătorilor de culturi nucifere din raionul Căușeni	03.04.2006	Palanciuc Sergiu	Dreptul proprietarilor
16.	A.O Asociația ProSudEst	12.01.2007	Coliban Svetlana	Apărarea drepturilor cetățenilor
17.	A.O. a veteranilor „Sf. Gheorghe Biruitorul”	08.02.2007	Razumas Pavel	Apărarea drepturilor cetățenilor
18.	«Община Россия» района Кэушень	10.02.1999	Colesnicov Antonina	Asistență didactică
19.	Asociația Psihologilor din județul Tighina	26.08.1999	Popov Ludmila	Asistență psihologică
20.	Filiala Organizației Obștești „Umanitate” în județul Tighina	24.09.1999	Palii Eugeniu	Ajutor medical
21.	Federația de fotbal a județul Tighina	19.11.1999	Sandu Nicolaie	Sport
22.	Asociația părinților de la liceul „Alexei Mateevici”	19.11.1999	Pătrîngel Mihail	Sustinerea materială
23.	Filiala „Comunității Rușilor” în s. Grigorievca	27.12.1999	Onoi Olga	Asistență didactică
24.	Clubul Ecologic „Arca lui Noie” de la liceul „Alexei Mateevici”	04.02.2000	Andreev Domnica	Ecologie
25.	Filiala Organizației Obștești „Republica”, plasa Căușeni	23.03.2000	Plămădeală Mihai	
26.	A.O „Ave Natura”	23.03.2000	Cocervă Ana	Ecologiei
27.	Instituția obștească „Centru de Informare, consultanță și marketing Tighina”	28.11.2000	V. Mîrzenco	Asistență consultativă
28.	Agencia de Implementare a microproiectului Centru „Alter-Ego”	13.03.2001	Rasumas Pavel	Instruirea copiilor
29.	Clubul Veteranilor sportului din or. Căușeni	25.05.2001	Fachira Nicolaie	Sport
30.	Federația județeană de lupte Tighina	28.06.2001	Mustață Filip	Sport
31.	O.O „Service Agroinform”	14.12.2001	Șveț Nadejda	Asistență informațională
32.	Organizația Teritorială de Tineret UTCM	14.12.2001	Mascovciuc Sergri	Dezvoltarea multilaterală
33.	A.O „Ius Iuventa”	14.12.2001	Eremei Serghei	Asistență informațională

STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A ORAȘULUI CĂUȘENI 2013-2020

Nr	Denumire	Data înregistrării	Președinte	Scop
34.	A.O. „Millenium”	02.05.2002	Jubea Lidia	Educație
35.	Centru de informare și dezvoltare „Timpul Tău”	8.05.2002	Ciobanu	
36.	A.O regională „Femeia în ajutorul Femeii”	25.07.2002	Vîlcu Valentina	Protecție socială
37.	O.O „Asociația Medicală Județeană Esculap”	10.10.2002	Ciobanu Ion	Medicină
38.	Centrul de Drept Causeni	2006	Oborocean Elena	Drepturile omului
39.	Centru de Cultură și Asistență Didactică „Casa Limbii Române” Căușeni	24.08.2002	Ostaș Vladimir	Realizarea revederilor legislației lingvistice
40.	A.O „Centru de asistență informațional-consultativă”	28.11.2002	Iulia Iabanji	Dezvoltarea bussinessmului
41.	A.O. “Centru pentru Voluntariat Tighina”	25.12.2002	Cîșlari Victor	Activități de voluntariat
42.	A.O Clubul Sportiv de Judo „Olimp”	07.10.2003	Zmau Iurie	Sport
43.	A.O. „Parteneriat”	12.10.2012	Or. Căușeni	
44.	A.O. „Pro Start”	12.10.2012	Or. Căușeni	
45.	A.O. „Lia Ciocîrlia”	12.10.2012	Or. Căușeni	
46.	A.O. „Evtantai”	12.10.2012	Or. Căușeni	
47.	A.O. „Curcubeu-Căușeni”	14.10.2012	Or. Căușeni	
48.	A.O. „Punguța-2”	14.10.2012	Or. Căușeni	